

Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II
Кафедра педагогіки, психології, початкової, дошкільної освіти та управління
закладами освіти

Реєстраційний № _____

Кваліфікаційна робота

ВПЛИВ ТВОРІВ ДАНІЕЛЯ ВАРРО ТА ЯНОШ ЛАЦСКФІ НА
ФОРМУВАННЯ СВІТОГЛЯДУ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

ЯНКОВСЬКА РЕБЕКА РУСЛАНІВНА

Студентка IV-го курсу

Освітня програма: 012 Дошкільна освіта

Ступінь вищої освіти: бакалавр

Тема затверджена Вченою радою ЗУІ

Протокол № 103-Вн від 23.11.2022 року

Науковий керівник:

Чопак Єва Василівна

старший викладач

Завідувач кафедрою:

Біда Олена Анатоліївна,
доктор пед. наук, професор

Робота захищена на оцінку _____, «___» _____ 202_ року

Протокол № _____ / 2023

Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II

**Кафедра педагогіки, психології, початкової, дошкільної освіти та управління
закладами освіти**

Кваліфікаційна робота

**ВПЛИВ ТВОРІВ ДАНІЕЛЯ ВАРРО ТА ЯНОШ ЛАЦСКФІ НА
ФОРМУВАННЯ СВІТОГЛЯДУ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ**

Ступінь вищої освіти: бакалавр

Виконала: студентка IV-го курсу

Янковська Ребека Русланівна

Освітня програма: 012 Дошкільна освіта

Науковий керівник: **Чопак Єва Василівна**

старший викладач

Рецензент: **Гуттерер Єва Войтехівна**

старший викладач

Берегове
2023

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola

**Pedagógia, Pszichológia, Tanító, Óvodapedagógia, Oktatás- és Intézményvezetés
Tanszék**

**VARRÓ DÁNIEL ÉS LACKFI JÁNOS MŰVEINEK HATÁSA AZ
ÓVODÁS KORÚ GYERMEK VILÁGKÉPÉRE**

Szakdolgozat

Képzési szint: alapképzés

Készítette: Jankovszki Rebeka

IV. évfolyamos hallgató

Képzési program:012 Óvodapedagógia

Témavezető: Csopák Éva

adjunktus

Recenzens: Hutterer Éva

adjunktus

Зміст

Вступ.....	6
I. Про дитячу літературу загалом.....	7
1.1 Загальний опис казки	8
1.2 Основи дитячої поезії.....	10
1.2.1 Основи та види народної поезії.....	11
II. Характеристика сучасної дитячої літератури	13
2.1 Зміни в казках і казкових новелах	13
2.2 Новаторство в дитячій поезії	15
2.2.1 Вільні вірші як новація сучасної дитячої поезії.....	17
2.2.2 Характеристика та види сучасної дитячої поезії.....	17
2.3 Соціальний зміст та методологічні інновації	19
2.3.1 Повільне читання як нова методологія	20
2.4 Мовні ігри у віршах.....	21
III. Вплив творів Данієла Варро та Янош Лацкфі на формування світогляду дітей дошкільного віку	23
3.1. Мета дослідження	27
3.2. Розглянуті запитання та гіпотези.....	28
3.3. Місце, обставини та методика дослідження.....	29
3.4. Презентація дослідження.....	30
3.5. Відповідей на гіпотези	46
3.6. Висновки та рекомендації за отриманими результатами	46
Висновок	48
Резюме	50
Використана література	51
Додаток	54

Tartalomjegyzék

Bevezetés	6
I. A gyermekirodalomról általánosan	7
1.1. A mese általános jellemzése	8
1.2. A gyermekköltészet alapjai.....	10
1.1.1 A népköltészet alapja és típusai.....	11
II. A kortárs gyermekirodalom jellemzése.....	13
2.1 Változások a mesékben, meseregényekben	13
2.2 Újdonságok a gyermekköltészetben.....	15
2.2.1. Szabadversek, mint a kortárs gyermekköltészet újításai	17
2.2.2. A kortárs gyermeklíra sajátosságai és típusai.....	17
2.3 Szociotartalmak és módszertani újdonságok	19
2.3.1. Slow reading, mint új módszertan.....	20
2.4. Nyelvjátékok a versekben.....	21
III. Varró Dániel és Lackfi János műveinek hatása az óvodáskorú gyermek világképére	23
3.1. A kutatás anyaga és módszere	27
3.2. A kutatás célja, vizsgált kérdések, hipotézisek	28
3.3. A kutatás helyszíne, körülményei, módszere	29
3.4. A kutatás bemutatása.....	30
3.5. Hipotézisek megválaszolásai	46
3.6. Következtetések, javaslatok a kapott eredmények alapján	46
Összegzés.....	48
Ukrán nyelvű rezümé	50
Fehasznált irodalom	51
Melléklet	54

Bevezetés

„Először gyermekkorunkban varázsol el minket az irodalom, mert ajtókat nyit ki, és olyan világok tárulnak fel előttünk, amelyeknek addig létezéséről sem tudtunk”.

Edward Serotta

Jelen dolgozat Varró Dániel és Lackfi János műveinek hatása az óvodáskorú gyermek világgképére tematikáját vitatja, dolgozza fel.

Fontosnak tartom ezen téma kidolgozását, mert olyan dolgokra világíthat rá, melyek a későbbiekben hasznunkra válhatnak. A mese, vers fontos részét képezi az óvodai élet mindennapjainak. Ezen felül a gyermek a mesén és versen keresztül (is) bővítheti tudását, gyarapíthatja szókincsének végelethatatlan tárházát.

A szakdolgozat célja a kortárs gyermekirodalom fontosságának megállapítása, illetve ismertetése. A munka megírásával arra keresek választ, milyen hatást érhetünk el a gyermekek fejlődésében, ha a klasszikus, jól megszokott mellé valami új és ismeretlen párosul, ezzel új megvilágításba hozva egy-egy történetet.

Segéd kezét nyújtottak a munka megformálása során a következő szakirodalmi források: Lovász Andrea (2015): Felnőtt gyermekirodalom tanulmányok, kritikák és majdnem lexikon, valamint Bauer Gabriella (1995): Gyermekirodalom (kézirat).

A munka felosztását tekintve három fő részre tagolódik, valamint azok alpontjaira és al-al pontjaira. Az első fejezetben szót kap a gyermekirodalom általánosan, ezen belül alpontjaiban a mese általános jellemzése, valamint a gyermekköltészet alapjai is előtérbe kerülnek. Tovább haladva a második fejezetben jellemzést kap a kortárs gyermekirodalom, kiemelve a változásokat a mesékben és meseregényekben, valamint az újdonságokat a gyermekköltészetben, ezen belül kitérek a szabadversekre, mint a kortárs gyermekköltészet újításaira. Megvitatásra kerül továbbá a szociotartalmak és módszertani újdonságok témaköre kitérve a slow reading mechanizmusára, mint új módszertani eszközre. Következő alpontomban pedig a nyelvjátékok a versekben tematikát dolgozom ki. Harmadik fő fejezetemben pedig kitérek a kutatásom mibenlétére, anyagára, módszerére, körülményeire stb.

I. A gyermekirodalomról általánosan

A gyermekirodalom olyan irodalmi műfaj, melyet a gyermekek számára írnak és szánnak. különféle stílusokban, témákban és formában jelenhet meg. Fontos szerepet játszik a gyermekek fejlődésében és képzeletbeli világának gazdagításában.

A gyermekirodalom a világ minden táján megtalálható, és számos klasszikus és modern könyv íródott és íródik gyermekeknek. A gyermekirodalom története az idők kezdetétől fogva nyúlik vissza, és az évszázadok során számos klasszikus gyermekkönyv jelent meg, ami ma is népszerű, például az Andersen mesék, a Grimm testvérek meséi.

Bauer Gabriella a gyermekirodalom fogalmát eképpen írja le: „ *A gyermekirodalom a gyermekek életkori sajátosságait figyelembe vevő vagy eredetileg felnőtt irodalomhoz tartozó, de a gyermekeknek is élményt adó irodalmi művek összessége. A gyermekirodalom az irodalmon belül létező sajátos művészeti ág*” (Bauer, 1995: 3). A gyermekirodalom a gyermekkultúra részét képezi úgy, mint a gyermeklélektan, gyermek pedagógia, gyermekfilozófia. Ezekkel együtt hozzájárul valamely korszak, illetve más társadalom gyermekképének kialakulásához. Mindent összevetve a gyermekirodalom azon irodalmak gyűjtőfogalmát képezi, melyek a gyermekeket szólítják meg. A gyermekirodalom a kisgyermek életkori sajátosságaihoz alkalmazkodva a valóságra épít, valamint annak legteljesértékűbb ábrázolását tartja szemelőtt. Komáromi Gabriella szerint a gyermekirodalom az irodalom fájának olyan ágain található, melyeket a gyerek is elér, néha még mászni is hajlandó érte és van, hogy a közvetítők támasztják a létrát a fához a gyerekeknek, hogy elérjen egy ágat (Komáromi 2015).

Az olvasás és az irodalom iránti szeretet kialakítása fiatal korban kaphat az életre szóló tanulási és élményszerzési képességek kialakításához. A gyermekirodalom több kategóriára osztható, például mesék, regények, verses könyvek, képregények és még sok más. Az irodalmi műfajokon kívül a gyermekirodalom fontos eleme a vizuális elemek, mint például a képek, a színek és az illusztrációk.

Maga a gyermekirodalom értékekben folyamatosan gazdagodó repertoárral rendelkezik. Ez a fajta diverzitás vezet a mind a mai napig ismert klasszikus mesék, versek birodalmába, olyan helyekre, ahol gyermek és felnőtt egyaránt otthon érezheti magát.

1.1.A mese általános jellemzése

„A mese mindennek az origója. Gyakorlatilag ebből származik minden irodalmi műfaj. Az is, amikor az ősemler a szikla falába karcolta a barlangrajzokat. Ezzel elmesélte, hogyan ejtette el a vadat. Mert amit ábrázolni tudok, amit el tudok mesélni, azt birtokba is veszem. Az ősi gesztus, birtokba venni a világot, a gyerekekben változatlanul él. Ebben segít a mese. Ezt a vágyat beteljesíteni”.

Csukás István

A mese, mint sajátos és szerteágazó műfaj nehezen definiálható, hiszen sokféle értelmezése ismert. Komáromi Gabriella a következőképpen osztja meg szemléletét a mese fogalmáról: eddig még nem ismert olyan műfaj, mely olyan sok és sokféleképp történő vizsgálaton ment volna keresztül, mint a mese maga, kutatták eredetének, elterjedésének mivoltát, kezdeteit, elnevezéseinek és műfaji változásainak sokszínűségét (Komáromi – Boldizsár, 2001).

Amikor egy gyermek meghall egy történetet, meg akarja adni magát a történetben megjelenő másik világnak, beindul a fantáziája, látja maga előtt a történet helyeit, szereplőit, tájait és tárgyait. A főhőssel azonosul, támogatja a jót, fél a rossztól, örül a jó győzelmének. A hagyományos mese kellemes borzongást okoz a mesét halló gyermeknek (Dobszay, 2004).

A gyermekeknek szánt irodalmat legfőképpen az jellemzi, hogy a befogadó világképéhez, illetve fantáziájához igazodik. A kisgyermeknél ez a bizonyos világkép mágikus, misztikussággal bír, ideálisan befogadja a mesék cselekményét. Tulajdonképpen a mese egy egész varázslatos világ, amit a gyermekolvasó megszemlélt és lejátszódik benne. Az ifjúsági történet realitása pedig roppant egyszerű módon oszlik meg, akár csak a romantikáé: a kivételes jó és a kivételes gonosz világa, ez a kettő létezik együtt. A mese és a mesélés olyan narratív, elbeszélő, társas tevékenységeknek ad teret, amely tartalomba fűzi, használatba veszi a narratív kommunikáció eszközeit, a gondolkodást, valamint az ehhez szükséges mondat-és szövegsémákat. A gyerekek erősen szimpatizálnak a meséléssel. Akár számtalan alkalommal is elmesélhetjük nekik ugyanazt mégis töretlen lelkesedéssel fogadják a már sokszor hallott történeteket. *„A narratív mondat- és szövegsémák szilárd elsajátításával a mesélés a személyiség fejlődéséhez jelentős mértékben hozzájárul”*(Nagy, 2017: 7)

A mesék csoportosítása sokféle szempont szerint történhet. Eredet alapján megkülönböztethetjük a népmesét és a műmesét, s mindkettőre találhatunk példákat már

az ókori irodalomban. A népmesékből a reneszánsz kora óta sokat merít a műmese, de az eredeti népmesék iránti érdeklődés csak a 19. század elején, a Grimm testvérek gyűjteménye nyomán támadt fel.

A mese az irodalom egyik ősi műfaja. A népmeséket a legrégebb költészet a népköltészet őrizte mindig is, korábban szájhagyomány, később feljegyzés útján. A mese egésze többnyire a múltban történeteket dolgozza fel. Szerkezeti, történeti és jellemi ábrázolásait tekintve meglehetősen egyszerűnek mondható.

A klasszikus mese térben és időben, valószerűtlen csodákkal kecsegtet. Ezt tekinti normálisnak. Karakterisztikai szempontból markáns elkülönödés lelhető fel. Ezek a karakterek leginkább vagy a jó vagy éppenséggel a rossz szerepeiben díszelnek. Általánosságban egy végkifejlet a jellemző: a jó felülkerekedik a rosszal szemben, aki alúlmarad, ennek fényében pedig elnyeri méltán megérdemelt büntetését. (Komáromi, 1999).

Tipológiai szempontból a mese felosztható:

Népmese: ez az ágazat a legősibb műfajok egyikei közé tartozik. Szerzői nem ismertek hiszen maga a nép alkotta őket leginkább szájhagyomány útján, később aztán feljegyezve maradtak meg a köztudatban. Ezen történetek lényegi részét egy általánosan örökérvényű igazság adja. Fajtái: állat-, tündér- és tréfás mese.

Állatmese: mesekincseink egyik legősibb rétegét alkotják ezek a mesék. Emberi jellemvonásokkal felruházott állati alakban történő szemléltetés általános ebben a fajtában. Az ember csak mellékszereplő ezekben a mesékben. A humor, valamint az életbölcsesek alkalmazása mellett fellelhető ezen ágazatban a rejtetten megbújó tanító szándékú gondolat. Szórakoztató, mulattató műfaj. A műfaj komikusságát a szereplők tréfásan különböző jellemvonásai adják, olyan mint ravaszság, csel az egyik ágról és hiszékenység, butaság a másik oldalról (Bauer, 1995).

Tündérmese: a tündérmesék mesekincstárunk legnagyobb, jelentősebb csoportját alkotják. Ebben a mesetípusban érvényesülhet leginkább a csodás elem. A mesélő a képzelet erejével juttatja el a hallgatókat a csodák világába. A főhős természetfeletti képességekkel van felruházva, ezen képesség, amely szolgálatába szegődik lehetőséget ad számára vágyai eléréséhez. A tündérmesék gazdag fantáziájukkal, művészi motívumaikkal, meséket szövő tulajdonságaikkal együtt a népmesekincs kiemelkedő rétegét taglalják (Bauer, 1995).

Tréfás mese: ezen ágazat fő tényezője a komikummal, humorral, fűszerezett tanítói szándék. A nevetés mellett vígjátékinak hat az előadott történet. A hagyományos

értelemben vett tréfás mese gyakorta alakul át jókedvű, humoros elbeszéléssé. A tréfás mese tárgyává sokminden válhat. Gyakran fellelhetőek az úgynevezett falucsúfolók, melyekben kifigurázzák a szomszéd falut nevetségessé téve azt. Emellett még a mese tárgyává válhatnak népcsoportok, foglalkozások, akár nevek is.

Egyik változata ezeknek a tréfás meséknek a *hazugságmese*, melynek lényege az, hogy a legképtelenebb túlzásokkal aprólékos kidolgozottságával neveteti meg a mesélőt hallgató közönséget.

Nem elhanyagolható a két nagy műfaj a népmese és a műmese különbsége egymás között. A népmese évszázados tudás alapján formálódott világgépet tár elénk, ezzel szemben a műmese a meseíró által, egyéni véleménye alapján megfogalmazott világgépet közvetíti.

Műmese: A műmese a népmesével ellentétben smert szerzőkkel bír, ennek a műfajnak formai és stílusi szempontból is szerteágazó repertoár lehetséges. Ismert műmese szerzők mind a mai napig a mesekultúra kiemelkedő műveit tudhatják magukénak. Gondolunk itt olyan nevekre mint például: Hans Christian Andersen vagy akár Oscar Wilde.

Ebben a műfajban a logika sokkalta kiélezettebb, kevesebb benne a fordulat és a véletlen.

1.2.A gyermekköltészet alapjai

„A jó vers élőlény, akár az alma, ha ránézek, csillogva visszanéz, mást mond az éhesnek s a jóllakottnak, és más a fán, a tálon és a szájban, végső tartalma vagy formája nincs is, csak él és élte. Vajon mit jelent, nem tudja és nem kérdi. Egy s ezer jelentés ott s akkor fakad belőle, mikor nézik, tapintják, ízlelik. „

(Vázlat az új líráról- Weöres S.)

A gyermekekhez szóló költészet egyidős az emberi kultúrával. Legelső verssel kapcsolatos élményeinket édesanyánktól tudhatjuk magunkéink mondókák formájában. Ezek a mondókák sokfélék lehetnek, olyanok mint: altatók, tornáztatók, állni és járni tanítók,csiklandozók, lovagoltatók, hintáztatók stb. A kisgyermek élvezzi a ritmust, a mozgást, a szülő fizikai közelségét,. Az óvodáskor kezdetével továbbmélyül ez a fajta versszeretet, a ritmus mellett a szövegátadás is élni kezd.

1.2.1. A népköltészet alapja és típusai

A népköltészet a folklorművek legjelentősebbike. Szorosabb értelmezésben a folklorköltészet maga a népköltészet (Vogit, é.n.).

A műfaj a népköltészetben is jól ismert fogalom: megegyező, hasonló ennek tárgya, funkciója, szerkezete, alkotásainak poétikailag meghatározható csoportja. Az egyes műfajok talán még fontosabbak is itt, mint a hivatásos irodalomban, mivel az alkotók korlátozott lehetőségei, a szóbeliség, valamint a befogadás intézményi háttérének hiánya némileg szinte lehetetlenné tette az egyes művek lényeges megváltozását. Ez nem hordozza magában azt a jelentést, miszerint a műfajok egymástól távol, elhatárolva élnének, épp ellenkezőleg rendszerük, pontosabban hierarchiájuk jól megfigyelhető. A történelmi és kulturális viszonyoknak megfelelően fejlesztik magukat (Vogit, é.n.).

„A népi gyermekversek költői emlékei, tömör nyelve, játékos hagulata, s az evidencia erejével ható ritmusa a gyermekköltészetnek gazdag forrása” (Bauer, 1995: 31).

A népköltészet egyik ágán a gyermekversek foglalnak helyet. Műfaji elhelyezkedés szempontjából a népköltészetben ezek a versek az alkalmi énekek, valamint a mulattató dalok csoportjába tartoznak. Szerzteágazó attitűdjében megannyi változat fellelhető (Bauer, 1995).

A gyermekmondókák sokrétű és összetett részei a népi gyermekköltészetnek. Lényegi mivolta két részre tagolható: 1. a felnőttek mondókái a kisgyerekek szórakoztatására és tanítására. 2. a gyermek versei, mondókái, játékos rigmusai (Bauer, 1995). A kisgyermeket szórakoztató játékköltészet, melyeket a felnőttek alkalmaznak leginkább használatosak az újkilvasó versek. Például az *„ Ez elment vadászni”* mondóka. Ezen kívül még ott vannak a tenyeresdi, csiklandozó (Kerekecske, dombocska) vagy a lobagoltató mondókák is (Hóc, hóc katona) A cselekvésre tanító mondókákat erős ritmusosság, rövid szövegvilág jellemzi. Az efféle mondókák tapsra, táncra, járásra stb. bátorítják a kisgyermeket, dinamikus jellegű hangok és akusztikailag is mozgás kiváltását sugalmazzák. A gyermek fejlődése során leghamarabb azokat a mondókákat sajátítja el, melyekhez mind a mozgás, mind a játék is társul (Bauer, 1995).

A népi gyermekköltészetben keveredik a sámánisztikai elem a történelmi emlékekkel. Ennek fényében olyan mondókák hordozzák ezen történelmi emlékeket,

mint példának okáért a „*Katalinka*” vagy a „*Sárga lábú kiskakas*” mondókák. Ide sorolhatóak még a népi babonás és hiedelmes mondókák is (Bauer, 1995).

A népköltészeti ágazatok közé sorolhatóak még a kiszámolók is. A társaságot igénylő játékokban a gyerekek mindig kiszámoló versekkel választják meg a hunyót. Lehet ez számokból alkotott, kiépeket felidéző, de akár meseszerű is. Legérdekfeszítőbb kategóriába az úgynevezett halandzsázó kiszámolóverseket soroljuk. Ezek lényegi részét a tréfa adja az értelmes és értelmetlen, ismert és idegen szavak keveredésével. „ *A kiolvasók, játékos versek fiktív szóalkotásának eredete a babonás misztika, névmágia, szóvarázslat világára is utal [...]. A fiktív szavak többsége azonban a játék a hanggal, primitív akusztikájú szóteremtés*” (Bauer, 1995: 30).

Továbbhaladva a népköltészet terebélyes fájának ágain fellelhetőek a játékdalok. Ezen játékok rendszerezését tekintve a fejlettebb énekes, táncos játékok szereplők és a cselekmény szerint csoportosulnak. A gyűrűsdi, fogócska, szembekötősdi, a páros vagy csoportos szerepcserélő játékok közé sorolódnak. A fogyó és gyarapodó játékok közé a hídépítés, a ludas – játékok köthetőek, de a játék egész menetére közös cselekmények is fellelhetőek, a láncjátékok, sorbújók, bujócskák, táncos körök is mind ilyenek (Bauer, 1995).

Tovább haladva igen nagy népszerűségnek örvendenek az állatmegszemélyesítő versek, a dramatikus párbeszédű játékok, jeles napokhoz fűződő versek, csúfoló versek, verses mondások. Külön csoportba sorolhatóak ezen kívül a sebes mondások, a nyelvgyakorlók, nyelvtörők is (Bauer, 1995).

Kiemelt ágazat még a találós mese, melynek nem minden része verses, majdnem minden esetben szórejtvény, melyben alig lelhető fel elvont dolog vagy cselekvés. Kis fejtörés hatására gyorsan megfejthetőek (Bauer 1995).

II. A kortárs gyermekirodalom jellemzése

Lovász Andrea vallja hogy: „ *Gyermekirodalom mind az, amit a gyerekek szabadon választva, nem iskolai kereteken belül olvasnak*” (Lovász 2015:10)

A változás törvényszerű. Semmi nem marad ugyanolyan, s mint ilyen a mese sem kivétel ezalól. A kortárs gyermekirodalom, noha fénye kissé megkopni látszódik is mind a mai napig töretlen lelkesedéssel halad előre újabb csodákat alkotva, nyomot hagyva maga után.

A kortárs gyermekirodalom újításaiban többnyire az adott korcsoportokat célozzák meg. Egyik legnagyobb újítása a képeskönyvek használatának kiterjedése. Ezek leginkább a legfiatalabb korcsoportot, az óvodáskorú gyerekeket célozzák meg. Az album szerű több esetben néhány oldalas csak böngészésre szánt eddig „luxus” kategóriába sorolt könyvtípus jelent meg a köztudatban. Ezekben a könyvekben a gyerekek számára már ismert életben tapasztalt szituációk mellett, ezen típus világát a gyermeki értelmezési séma működteti, ahol a leegyszerűsítés, valamint az egységesítés a fő szempont. Bartos Erika Bogyó és Babóca sorozatán, Berg Judit Cipelő cicáin át a Panka és Csiribi, valamint Maszat-sorozatokon keresztül egészen Finy Petra gyerekügyeiig lényeges használati útmutatókká váltak (Lovász 2015).

A mostani képeskönyvekben megjelenítésre kerülnek az eddigiekben elhanyagolt, elhallgatott kisebb nagyobb fontossággal bíró témakörök, olyanok mint: sértődés, magány stb. Ezen tartalmi gazdagság a célközönséggel, annak megváltozásával hozható összefüggésbe. A kép funkciójának megerősödése a különleges képanyelv megerősödését jelenti. Előtérbe kerül a színek, formák a legkörültekintőbb grafikáktól a realista ábrázolás teljeskörű használatáig minden.

Ehez mérten tovább haladva is megannyi változás és újítás került napvilágra. Ezen fejezet alpontjaiban fejtem ki melyek is ezek a változások, újítások.

2.1. Változások a mesékben, meseregényekben

“A jó mese olyan, mint a jó vers, kicsit elemelkedik a földtől”.

Csukás István

Az évtizedek rohamos előrehaladtával egyre kevesebb a szó szigorú értelmében vet mese, mint egydimenziós síkon haladó történet, mely egyetlen világban, a mese

világában, vagyis a fikciós, nem valós világban játszódik le. Ha esetenként észlelhető is világok közötti átmenet, magában nem érzékelődik szintváltásként (Lovász, 2015).

A mai értelemben vett kortárs mesék, meseregények, kalandregények a gyermekirodalom „fiction”- irányultságát megragadva öltenek testet, mindemellett tartalmi értelemben is fundamentumot alkotnak a trendeknek is, ezzel is formálva a kor általános gyermekképének folyamatát.

Napjainkban a megvilágításra kerülő aktuális nézetek között a legnagyobb szimpatitát azon tendencia élvezheti, amely a gyermeki mibenléte, mint kitüntetett létállapotot, a legnagyobb teljességgel, időtartamának hosszúsága, s minduntalan az “örökidőnyi kölyökséget” emeli ki leginkább. *“ bármiféle értékminősítéstől függetlenül e folyamat olyan gyerekséget teremt, mely bölcsebb, nyitottabb, tisztább, és ezért különlegesebb”* (Lovász, 2015: 27).

A kortárs gyermekirodalom mesevilágának variáltsága, keveredése értelmében adja magát a következtetés, miszerint: *„e világ törvényszerűségeinek szélesebb körű alkalmazhatóságában”* merül ki ezen ágazat mibenléte, meghatározásának túlnyomó része első sorban az etikai szabályokat hangsúlyozva. Azonban az effajta megítélés nem fedi megfelelőképp a valóságot. Ezen procedúra pont hogy fordított irányvonalat követ, ebből kifolyólag eredményezi a jelenkor kortárs gyermekirodalmának mesének, meseregénynek szánt műveiben a kettősséget eredményező fogalmak, fogalompárok feloldódását a történetnek mind az eseményi, mind a szereplői síkon előrehaladva *„árnyaltabbá és kérdőjelessé válik”* (Lovász, 2015:32), mindez egy komplex folyamatot alkotva: a gyermeki és felnőtt nézőpontok együttes érvényesülése nem csak az ifjúsági olvasmányok, hanem a gyermekirodalom egészébe is egyaránt érvényt ad.

A prioritás megszűntével nem más, mint a létezés kerül előtérbe, kap erőre. Itt már nem a mese struktúrája vagy típusa adja a nyomatékot, hanem a személy maga. A történetekben érvényesülő hősök, szereplők által kapnak meghatározást a gyermekirodalmi művek. Ennek fényében a gyermekkönyvekben bármilyen kombináció előfordulhat a meghökkentőtől, a fantasztikán át egészen a szürreális események szerteágazó felhozatalán keresztül. A gyermekkép változásának hozományául a mesékben, meseregényekben a főszerep a gyerekkorú karakterekhez kerül. Az általuk megélt érdekes és kalandos történések kapnak hangsúlyt. Ebből kifolyólag megnő az azonosulás hatékonysága. A főszereplő gyerekek lehetőséget kapnak a tér és időbeli síkokon át más valóságok és szférák közötti vándorlásra, ők maguk képessé válnak a rájuk hárukó akadályok leküzdésére, bátran, félelmeikkel

szembefordúlva, felelősségteljesen kelnek az éppen bajbajutott világuk védelmére. Az új hanvételű és tartalmú regényekben ismert birodalom új eddig csak a képzelet szüleményeként érvényesült, annak hitt figurái, lényei sem maradnak ki. A tündérekkel, törpékkel, ördögökkel, angyalokkal, morcona martalócokkal megspékelt, megfűszerezett tartalmakban ezen varázslatos lények jelképezhetik a történet problematikáját, de akár szövetségeseivé, segítőivé is válhatnak a főhős alakjának (Lovász, 2015). *„A párhuzamos valóságok „zöld” irányultságú prezentációján túl közös e regényekben a határozott természet- és erkölcsfilozófiai, metafizikai kérdésselvetés: a születés–halál–keletkezés, a mitikus körkörös időszemlélet, a semmi létének/nemlétének problémaköreire épülő világkonstrukció, a teremtés mesei dimenzióinak újrakonstruálása”* (Lovász 2015: 21).

Az legújabbfajta változatú kalandregények a prolultúra valamennyi elemét bevetve alapoz a mesei struktúrára. Olyan elemeket hoznak játékba itt mint a kalandjátékok, kalandkönyvek, krimik vagy épp forgatókönyvek stb. Ezen ágazatok elemeit is felhasználva építkeznek.

A latbavetett változások arról tesznek tanúbizonyságot, hogy magát a gyermekirodalmi megkülönböztethetőség speciáljait át lehet értékelni, újra lehet értelmezni.

A gyermekirodalom ismérvei nem változtak. Elsődleges alapot képez a kaland, történések mind a mai napig. Ennek fényében a humor, mint olyan elengethetetlen elem lett. A maga groteszk, kifordított, esetenként talán alpári mivoltával együtt a gyermeki szemlélethez, látásmódhoz, magához a gyermeki léthez mindez hozzátartozik. (Lovász, 2015)

A XX. sz. elején kezdett kialakulni az igény a hatalmas összegyűjtött mesekincs valamiféle rendezésére. A formai és a tartalmi sajátosságok elemzése a különböző csoportosítások, mesetípusok kialakításához, mesekatalógusok létrejöttéhez vezet.

2.2. Újdonságok a gyermekköltészetben

Hogy vajon mitől lesz jó vers a jó vers azt nehéz megállapítani. Ennek az ágazatnak a felvirágoztatása, olyan alkotók csoportjának egységéből tevődik össze, kiknek nevei alapjáraton is, általánosságban a kortárs irodalmi kánonok részét képezik. Gondolunk itt példának okáért: Weöres Sándor, Nemes Nagy Ágnes vagy Zelk Zoltán alakjára. (Bárdos, 2013).

Dobszay Ambrus meglátásai szerint a magyar líra megújulása ezekhez az alkotókhöz köthető. Szerinte ezen folyamat előrehaladás a gyermekköltészetben jelentkezett legkorábban, a gyermekköltészet felől indult el (Dobszay, 2004: 44-45). A modern magyar gyermekversre ugyanaz a befogadó viszony a jellemző, mint amelyik a felnőtt lírára. Ily módon lehetőséget ad a befogadónak arra, hogy azonosuljon a szövegben megszólaló lírai *én*nel. Ez a fajta költői lehetőség benne volt már az első igazi magyar gyermekversben. Mégis, a magyar gyermekköltészetet egészen a XX. század közepéig a felnőtt-gyermek viszony uralta, ezt tekintették természetesnek, mérvadónak.

Az elmúlt, de nem is olyan távoli évek leforgását követve meglehetősen megnövekedett a kortárs gyermekirodalmi szövegeket, verseket, meséket egybefoglaló válogatások, azaz analógiák száma. Olyan művek kerültek napvilágra, mint például: *Navigátor* (Lovász, 2011), *Friss tinta!* (Banyó, Csányi, Edinger és Kovács, 2012), *Tejbegríz* (Lovász, 2013), *Kapjátok el Tüdő Gyuszit!* (Lackfi, 2013), *Állatságok* (Tóth, 2007)

Elsősorban a kötött módban, hagyományosan verselő, szerzőknél alkalmazott versformáknál eddig nem ismert bőséggű tartalmakhoz köthető változásokba nyerhetünk betekintést. Az alapvetően a humorral fűszerezett, játékra koncentráló rendhagyó, hagyományos értékek újszerű, meghökkentő perspektívájú nézőpontokra fekteti a hangsúlyt, másféle megvilágításba helyezi át a működtetted rímek, póén és csattanók alkalmazásával. Egyidejűleg nem meglepő módon fellelhető példa arra is, miszerint a népies ütemezés városias tartalmakkal is párosul (Lovász, 2015).

A gyermekversek jellemző problematikája, hogy ebben a formában nehéz elkerülni a „*formában való felhőtlen és felelőtlen tobzódás csapdáját*” (Lovász, 2015: 85). A megcélzott korcsoport értelmi, valamint érzelmi érettséget szemelőtt tartva tesznek engedményeket a mondanivalónak, valamint a tartalomnak kedvezve ezzel. „*A gyermekkori mondókák, dajkarímek, önmagukban csak és kizárólag a ritmusról szólnak, amit elmondanak, akár szürrealista, badar vagy égbekiáltó „marhaság” is lehet*” (Lovász, 2015:85). Magát a jelen kor kortárs gyermekköltészetét jellemezhetjük egyfajta paradoxonként is. Sokszínűségét, szerteágazóan széles repertoárját, nehéz korlátok közé szűkíteni.

Az utóbbi évek legnagyobb változásának tekinthető a szabadvers a gyermekköltészetben (Lovász, 2015).

2.2.1. Szabadversek, mint a kortárs gyermekköltészet újításai

Az egyre nagyobb népszerűséget kivívó szabadverseknél az író és a beszélő egymásra való mondásának végtermékeként egy sajátos egyéni hang kerül megvilágításra: a felnőttek a világ-tudásának biztonságára, valamint e tudás hiányát alapozó félelem egyóthatója kortalanná alakítja az alapvető gyermekmonológ verseket.

Az ezekben a versekben felcsendülő hang folyamatos változása átértékeli, megkérdőjelezi az eddigi világ működéséről szerzett pozitívan, akár negatívan (is) rögzült tapasztalatokat. Ennek tudatában a kölcsönös egymásrautaltság, valamint azon nézet miszerint tetteinket tőlünk független tényezők határozzák meg, ok-okozati viszonyok megfordításának kapcsolatából létrejött inverz világ egyszerre hat szórakoztatóbbnál, viccesebbnek, ugyanakkor nyomasztóbb léghőmérsékletet is hagy maga után.

Ezekben a versekben a fejletlen világértelmezés, naivitással párosuló világmegélés kombinálása egymást kiegészítik, az ismert gyermeki és azon túlmutató témák új jellegű játéki értelmezést kapnak.

A jó szabadvers mint olyan hiteles világgépet mutat. Képes elhatárolódni a gyerekszaj-szintű szövegeléstől. Új szavakat kreál, új szavakat sorol be, nyújt meg és szavakat keres. A gyermeki szövegelés nem pusztán szövegelés, az esetek többségében egy-egy szó szellemes is lehet, sokszor akár a gyermek számára jelentés nélküli, vagy zavaros, összecúsított, s ebből adódóan vele a dolgok is azok lesznek. *„Mágiája van a kimondott szónak, és konkrét konkrét dolgokká lényegülnek homályos metaforák, új jelentést kapnak tudottnak vélt unalmas szavak* (Lovász, 2015:87).

A jó gyermekvers valóban világteremtő, a gyermek fantáziáját megmozgató-tágító szöveg. Ezt szolgálja az erős *képiség*, a legelvontabb gondolatok, érzelmek megjelenítésének konkrét képi volta. Épp a modern költészeti törekvések, a szürrealizmus, az abszurd, a paradox juthat legközelebb gyermeki gondolkodáshoz (Lovász, 2015:87).

2.2.2. A kortárs gyermeklíra sajátosságai és típusai

Számos formai megoldást kölcsönöz a felnőtt költészetből a jelenkori gyermeklíra, például utalások, képek és motívumok átvétele is megfigyelhető. Gombos Katalin szerint négyféle diskurzus szerint osztályozhatóak a gyermekversek. Ezek pedig a pedagógiai, pszichológiai, esztétikai és posztmodern irányultságú diskurzusok (Gombos, 2007).

A pedagógiai irányultságú kategória olyan gyermeklírákat sorakoztat fel, amelyek didaktikus, valamilyen oktatói célt szolgálva íródtak, tehát nevelő jellgű mondanivalójuk van. A mai gyermekek az ezen kategóriába tartozó versek rágalmozónak, kioktatónak érződhetnek, emiatt akár elidegeníthető is lehet számukra (Petres Csizmadia, é.n.).

A pszichológiai irányultságú gyermeklírák a 19. század második felében és a 20. század első felében megalkotott műveket öleli fel. Az ilyen irányultsággal rendelkező gyermeklírák távol vannak a mai gyermekbefogadótól, ugyanis ezek inkább nagyrészt gyermekekről szóló felnőtt költemények. Klasszikus gyermekirodalmi alkotásokként arthatóak számon magas esztétikai mércével ellátva (Petres Csizmadia, é.n.).

Az esztétikai irányultságú diskurzus a 20. század második felében megalkotott modern gyermekirodalmi kreációkat öleli fel. Ezekben az alkotásokban a szöveg hangzása, játékossága, módszer és ritmikai megformálása adja a domináns réteget. Ezek az alkotások ebből kifolyólag sokkal inkább igazodnak a kortárs befogadók igényeihez. Itt a „szépen kell szólni” elem kap szerepet (Petres Csizmadia, é.n.).

A posztmodern gyermeklírában a gyermek nevében történő felszólalás figyelhető meg. A gyermeki beszédmód, nyelvezet imitáltsága jellemzi. Az esztétikával szemben állva elveti a „a gyermekeknek csak szépet és jót” elvet, megjelennek a nyelvi és tematikus tabuk. Ez áll talán legközelebb a gyermekbefogadókhöz (Petres Csizmadia, é.n.).

Sajátosságait tekintve a kortárs gyermekirodalom a következő repertoárral rendelkezik:

1. A tematikus és nyelvi tabuk feszengetése: a mostani kortárs gyermekverseknek nem okoznak nagyobb félelmet a tabu témák, olyanok mint halál, szexualitás, erőszak, családi perpatvarok, konfliktusok gyermeknyelven és gyermeki nézőpontból történő ábrázolása, feldolgozása. Ennek lényegi része a gondoktól mentes, már már tökéletes gyermekkor mítoszának lerombolása. Nagyobb figyelem öszpontosúl ezáltal a gyermeki problémák, esetleges „titkok” feldolgozására. A posztmodern gyermekírára szókimondó sílusa a gyermek rossz élményeire, negatív érzéseire is kiterjed, a gyermeknyelv mellett a szleng használata is előkerül a hétköznapi beszédmódot alkalmazva, valamint a gyermeki szókimondást követve felszabadúl az udvariassági tabuk alólis, mint például a csúnya beszéd (Petres Csizmadia, é.n.).

2. A gyermeki nézőpont alkalmazása és maszkos identitás képzése: a kortárs gyermekversek módosulatainak számottevő részét a gyermeki nézőpont

közvetítése a meghatározó. A lírai én ennek következtében gyermeki maszkot vesz magára, amely a felnőtt-gyermek erőviszonyokból, az-az az alá-fölérendeltségi viszonyokból adódó elidegenítő hatást kívánja lerombolni, felülírni. A gyermeki nézőpont alkalmazása az úgynevezett békaperspektíva használatbavételét foglalja magába, valamint a gyermekre való fókuszálást (Petres Csizmadia, é.n.).

3. A gyermeknyelv imitálása: A mai gyermeklírában a hétköznapi beszédmód imitálása a domináns fél nem pedig az irodalmi nyelvhasználat. A hétköznapi beszédstílus alkalmazásával az anyanyelvtanítás egyes szakaszainak szövegbe illesztésével a nyelvi humor forrásává válik. A gyermeknyelv-használat imitációja a roncsolt grammatikai eszközök, ezen kívül a nyelvrontás használatával valósul meg.

A roncsolt grammatikai szerkezetek közé sorolható az úgynevezett metatézis jelensége, amely egy-egy időtartam vagy hang felcserélődését foglalja magába. A nyelvrontás lényegi része a gyermeknyelven nyilvánul meg. Itt többnyire az ismeretlen hangzású szavakat legyereéli egy hasonló, számára már ismert jelentéssel bíró szóra (Petres Csizmadia, é.n.).

4. A paródia megjelenése: egyrészt a gyermeki szókimondás eszközt használva akár mintegy társadalomkritikaként is szolgálhat. Másrészt a műfaj és annak szerkezeti elemeire irányul. A megszokott felépítés felsértésével kizökkentő hatás elérését kísérli meg (Petres Csizmadia, é.n.).

5. Pastich alkalmazása: többnyire a 20. században született gyermekversek utánozását vagy egy konkrét mű, akár egy költő stílusának utánczását is jelenti (Petres Csizmadia, é.n.).

6. Az irónia használata: A monológikus verstípusoknál gyakori elem az önirónia használata, amikor a lírai én önmagát figurázza ki. Az irónia leginkább a felnőttek által alkotott művekben érvényesül, ahol a hamis értékrendeket, tudálékoskodásokat kívánják megbuktatni, felszínre hozni (Petres Csizmadia, é.n.).

2.3. Szociotartalmak és módszertani újdonságok

A gyermekkönyvek univerzuma sokkalta nagyobb valóságérzettel, életszerűséggel kecsegtet még akkor is, ha az egyik legélménydúsabb fikcióról is beszélünk; „ *Ugyanis*

nem hallgat, hanem átfogalmaz” ezzel alakítva mondandóját a gyermeki felfogás szintjére, ismertetve ezzel a gyerekeknek a mindennapokat (Lovász, 2015).

A tematikai változásokkal egyhuzamban a gyermeirodalom új ágazattal gazdagodik. Megjelennek az úgynevezett szociotartalmú gyermekönyvek ,köszönhetően elsősorban a fordításoknak. Ezen ágazattal kiegészülve a „*Kisgyermekkortól a kamaszkorig előforduló egyéni, családi, társadalmi krízishelyzetekkel szembesül az olvasó*” (Lovász, 2015: 29).

„Az igazi költészet kezdettől fogva arról szól, amiről nem lehet beszélni”.

Tózsér Árpád

Ahogy ezen tartalom megjelenik az irodalmi témák kiszélesednek. Ez nemcsak az eddig nem említett, esetleg kellemetlen tabu témaként definiált gyermekirodalmi témák feldolgozásában nyilvánul meg, de a feldolgozásának módjában is változásokat eredményez.

Az onnipotens, azaz a felnőtt helyét mesélőként a gyermek veszi át. A naplószerűen, monológikusan íródott gyermekszövegek a célközönséghez sokkal eredményesebben jutnak el. „ *Úgy beszél gyerekül, úgy használja a diákszlenget, argót, zsargont, hogy az mindenféle szerkesztői, kiadói és kritikus kritériumbnak megfelel*” (Lovász, 2015).

Felnőttként alkotni ilyesfajtaképp anyit tesz, hogy a meglévő sztereotípiákkal, illetve újonnan alkotottakkal színesítik a gyermeki karakter személyiségét. Az így létrejött típusok egy egy gyermekszereplőnél sokféle árnyalatot tudhat a magáénak, olyanokat mint: a javíthatatlan rosszcsont, a talpraesett, a visszahúzódo vagy akár a felnőtt egyedek nemtörődömsége miatt szenvedő. Közös pontot képez mindegyiknél, hogy ezek csak látszólag bújnak gyermeki szerepbe, valójában mind felnőttek, s így mint olyan a vállalkra nehezedő vagy éppen szívüket szorongató problémák, súlyok is valójában felnőtt méretűek. Olyan megrengető témák kerülnek felszínre mint: magány, diszkrimináció, önpusztító életmód, ármány, csalás, halál, s mindezen kategória végeleáthatatlan labirintusa -olyan témák ezek, melyek értelmezéséhez érett, gondolkodó olvasót feltételeznek (Lovász 2015).

2.3.1. Slow reading, mint új módszertan

A gyermekirodalom ismérvei nem változtak. Elsődleges alapot képez a kaland, történések mind a mai napig. Ennek fényében a humor, mint olyan elengethetetlen elemmé avanszált a maga groteszk, kifordított, esetenként talán alpári mivoltával,

motívumaival együtt a gyermeki szemlélethez, látásmódhoz, magához a gyermeki léthez mindez hozzátartozik (Lovász, 2015). A játék maga is elválaszthatatlan elemet képez, ezen belül a fikciós játék szerepe válik mérvadó momentummá: *„A természetesség sugallása a valamikori mesemondói, történetmesélő hagyományokat örökíti át”* (Lovász, 2015: 22). Felerősödni látszik valamint a nyelvhasználat folyamatosan történő reflexiója.

A nyelv mint olyan többnyire csak szerepként érzékelhető a ma megjelenő legújabb gyermekeknek szánt szövegekben, ezzel tárgyiasultságot adva a mellék, vagy főszereplő ügyeletes beszélőnek. Nagy hangsúlyt, értéket képvisel továbbá a mondás. Jelentősége a nyelv performatív dimenziójával egyetemben lényegesen felértékelődik.

A nyelvben történő aprólékos kidolgozottság, a póénok és kihelyezett csattanók, illetve a nyelvben történő utalások legkielégítőbb, legteljesebbkörű befogadásának elősegítése, valamint az olvasás, mint élményszerű megvalósulás érdekében kialakul az úgynevezett **„lassú olvasás”**, idegen szóval élve nem más mint maga a **„slow reading”** alkalmazásának igénye. Ez a fajta procedúra használatos akkor is, ha maga a *„cselekményközpontúság, a klippszerű építkezés esetleg ennek ellenében dolgozik”* (Lovász 2015:23). Az ezen fajta procedúra már nagyon is gyakorlati síkon mozog, olvasásápedagógiai hozadék mivoltából hozzátartozik a klasszicizálódási folyamatnak: *„az új művek elfogadottá válása, elfogadtatása az olvasási szokások, módszerek változását is eredményezi”* (Lovász 2015: 21-22-23).

2.4. Nyelvjátékok a versekben

A képzelt és a valós világok síkjainak keveredési lehetőségeivel a gyermekirodalom teret kapott az új témák megjelenése mellett az eddig ismert módszertan, a használt nyelv minden tekintetében és minőségében radikális változásokat mutat az elmúlt évtizedekben. *„Úgy komolyodott, hogy mer komolytalan lenni – ugyanis a játék vált a legfontosabb szervezőelemévé”* (Lovász , 2015).

Eddigi történeteiben a gyermekirodalom a szövegeken kívül máshol nem adott játékteret. Az elmúlt évtizedben átértékelték, fontossá vált a szöveges játék lehetősége, és nagy hangsúlyt fektettek e szövegnyelv és irodalmi nyelv folyamatos reflexív részére. Általában maga a nyelvi mutatóvány kissé önzőnek tűnhet az író részéről, de mivel a szerző és az olvasó közötti interakció aktívabbá lesz, a szöveg játékká válik.

Lovász Andrea elmondása szerint a gyermek játékoságának mivoltából kell kiindulnunk, hiszen „*A gyerek szeret játszani*”. Ennek fényében a teendő abban merül ki, hogy elérjük azon hatást, hogy a gyermek az irodalomra játékként, játékszerként tekintsen.

A gyermek tanulás és nevelődés helyett játszani és szórakozni akar a gyermekversen keresztül. A posztmodern gyermeklírát elsősorban a gyermek szórakoztatására törekszik, (Komáromi, 2015). Az irodalom romlása és leértékelődése nélkül ez úgy valósítható meg, hogy a játék a gyermekirodalom alapvető meghatározójává válik.

III. Varró Dániel és Lackfi János műveinek hatása az óvodáskorú gyermek világcéjére

Nagy László azon kijelentést vallja: „*Műveld a csodát, ne magyarázd*”

Az utóbbi években a kortárs gyermekköltészet egyre nagyobb figyelmet kap, és egyre több kiadó jelenteti meg ezeket a könyveket. A kortárs gyermekköltészet a gyerekek számára íródott versek, amelyek vidámak, játékosak, szomorúak vagy éppen tanulságosak.

A kortárs a gyerekek számára kifejezett és könnyen befogadható módon mutatja be az élet különböző aspektusait, segít a gyerekeknek megérteni világot, megélni és a kreativitásukat és fejleszteni a nyelvi képességüket. Sok költő külföldről elérhető a magyar olvasók számára, mint például Shel Silverstein, Dr. Seuss, vagy Roald Dahl. Egyre több kortárs magyar költő ír gyermekverseket is, például Csukás István, Móra Ferenc, Parti Nagy Lajos, Nemes Nagy Ágnes, vagy éppen Lackfi János, Varró Dániel.

Varró Dániel és Lackfi János ismert gyerekkönyv-szerzők, akik verseikben fontos értékeket közvetítenek, például az empatikus gondolkodást, a barátságot, a szeretetet és a kreativitást. A két kiemelkedő író, költő életútja kezdetektől napjainkig is feltörve jár előre a szürke mindennapokban. A mind a mai napig is aktívantevékenykedő Varró Dániel és Lackfi János határokat átszárnyalva ragyogják be műveikkel mind a gyermeki mind a felnőtt világcépet, műveikben otthonra találhat minden korosztály, nemtől, rassztól, helyzettől függetlenül. Ahogyan Lovász Andrea fogalmazza a gyermekirodalmat illetően, ezen kivételes emberek úgy komolyak, hogy mernek komolytalanok lenni, gondolhatunk itt olyan egy egy megmosolyogtató szerzeményeikre, mint az „*Akinek a kedve dacos*”, „*Akinek a lába hatos*” vagy „*Paradicsomleves betűtésztával*”, „*A részeg elefánt*”.

➤ Lackfi János életútja

Az író, költő, műfordító igencsak sokoldalú, sok témában tevékenykedő Lackfi János önmagát úgy jellemzi „*író, költő, műfordító, tűzoltó, katona, vadakat terelő juhász*”. Az 1971-es Budapesti születésű sokoldalú író Mezey Katalin és Oláh János gyermeke május 18-án látta meg a napvilágot születési nevén Oláh Jánosként, nevét publikálása kezdetekor változtatta Oláhról Lackfira az apjával való összetévesztés elkerülése végett. Első publikációja gimnazistaként jelent meg 1987-ben. 1996-ban szerzett az ELTE BTK magyar-francia szakán diplomát, majd ezt követően a Magyar

Irodalomtörténeti tanszéken szerezte meg doktoriját is (https://hu.wikipedia.org/wiki/Lackfi_J%C3%A1nos).

Immáron harmincnál is több könyvét írta meg a nagyérdeműnek, voltak közöttük felnőtteknek szóló művek, de mindeközben nagy hangsúlyt fektetett és fektet mind a mai napig a gyermekekhez szóló, a gyermekeket megszólító munkáira. Olyan írásokat tudhatunk az övéinek mint: „*Paradicsomleves betűtésztával*” (2014), „*Kapjátok el tudő Gyuszit*” (2013), „*A részeg elefánt*” (2009), „*Apám kakasa*” (2009), „*Kövér Lajos színrelép*” (2007). 1999-től a Nagyvilág világirodalmi folyóirat szerkesztőjeként dolgozott. Saját írásain túl műfordító mivoltaként harminc egynéhány művet is lefordított. 2003-2011 között a Műfordítók Egyesületének elnöki tagjaként tevékenykedett. Sok verse megzenésítve is beitta magát a köztudatba. A megzenésített verseket többek között Malek Andrea, Lovasi András, valamint Herczju Ágnes stb. előadásában hallhatjuk. Megannyi tevékenysége között nem kevesebb, mint tizenhét évig tanított a neves Pázmány Péter Katólikus egyetem falai között (Lackfi 2014.). Itt Vörös Istvánnal karöltve indították el együttesen a kreatív írás programot, ennek egyik vezető oktatójaként tevékenykedett a későbbiekben.

(https://hu.wikipedia.org/wiki/Lackfi_J%C3%A1nos)

Irodalmi tevékenysége mellett fotósként is tevékenykedik. Képei a Kalligram, Kortárs és Liget folyóiratokban is megjelentek, valamint első önálló kiállítása is volt Kaposvárott és Piliscsában, valamint Budapesten az Írószövetség klubjában. Nagy hatást gyakoroltak az író életére kedveltebb költői, olyanok mint Kosztolányi Dezső és többek között Weöres Sándor is. Elismerései és díjai, kitüntetések között nemrégiben elnyerte a megtisztelő József Attila- és Príma Primissima díjakat is (Lackfi, 2014).

Lackfi János elmondása a verselemzés terén a következők: Az irodalomban az az egyik legjobb tulajdonság, hogy még a leghaszontalanabb belemagyarázásból is tud hasznosítani, ha például a befogadó tudná miregondolt Shakespeare a Hamlett megírásakor, valószínűleg az író nem vesződött volna avval, hogy ezt a méltán híres alkotást megossa a nagyérdeművel. Az elemzés által kapcsolatok jöhetnek létre, fejlődik a közösségi élmény, „*segít közelebb férközni ugyanahoz a titokhoz, mint egy tűzhez, pedig ez a titok végsősoron megfejthetetlen*” (<https://www.youtube.com/watch?v=e5Ugix6u4k8&t=1s>).

Ennyi erővel teljes joggal juthat valakinek mondjuk Ivan Iljics haláláról olyan képtelenségek eszébe pl.: „*egy zsiráfháton ügető, túrórudit zabáló tyrex*” végtére is ki

lenne a megmondója annak, hogy az adott személy abban a pillanatban mit értelmez, mit von le magának az adott műről?

Azonban egy dolog világos kell, hogy legyen. Az értelmezések sokszínűsége aképpen is tárulhat lelki szemeink elé, mint a tóba dobott kő által hullámok karikázása. A körök legbelső részein le lehetők fel a szövegvilág szavai szorosan azok mellékjelentésével karöltve, „*ha valaki leírja, hogy fekete zongora akkor annak is köze van a gyászhoz meg a halálhoz, ha a legtöbb zongora tényleg fekete*”. Ennél kívülesőbb részekhez tagolhatóak, amiket a költőtől tudhatóak, vagy olyanok is melyet mások már lejegyeztek előzőleg ugyanebben az elgondolásban, témakörben a költő pedig elolvasta vagy elolvashatta, esetleg másoktól hallotta stb. Ahogyan egyre inkább elhatárolódva haladunk kifelé ezen végeláthatatlan hullámok köreiből egyre erősödő, vadabb érzelmek törnek felszínre, ami kifejezetten nem jellemezhető problémaként. Ahogyan a belső pont ugyanúgy a külsőkörös értelmezés is elmondhatója a műnek, elárulják azt, hogy abban a momentumban mit is jelentenek a befogadó számára a hallottak. Egészen olyan magaslatokba szárnyalhatunk, mint pl.: „*teveháton vasaló nagyika lila köntösben*”. Konyhanyelvvel élve mondható úgy is, hogy a lehetőségek száma végtelen (<https://www.youtube.com/watch?v=e5Ugix6u4k8&t=1s>).

➤ **Varró Dániel életútja:**

Varró Dániel bemutatkozásában eképpen fogalmaz: „*Harminckét éves múltam el, csatában mégsem hulltam el, sinen se nem.*” A költőt a fiatal ebben a műfajban tevékenykedő generáció kiemelkedő rajongással üdvoztí. Alkotótevékenységének szerteágazó mivolta egyedi humora, könnyeddsége a mai gyermekirodalom, mind a közönség, mind a kritika terén nagy lelkesedéssel tör előre ez a formával és paródiával mesterien báno mondhatni „humorzsák”. Számos téren megmutatkozott tehetsége a nagyjérdemű felé. Versekben, mesékben, gyermekversekben, szindarabokban valamint műfordításokban láthatjuk vissza kimagasló tehetségét. Ő általa kaphattunk friss és modern műveket a XXI. Század magyar irodalmába (Varró, 2023).

Varró Dániel, aki 1977. Szeptember 11-én született már fiatalkorában, mindössze 12 évesen már szorgosan művelte a költészetet, első versei ekkor íródtak. Különvöző folyóiratokban versei, műfordításai már fiatalként megjelentek, ezen kívül helyet kaptak még irodalmi újságokban is egyaránt. Legelső önálló kötete 1999-ben jelent meg Bögre Azúr címen. Neves alkotásai közé tartozik még a 2003-ban megjelent *Túl a Maszat-hegyen* c. verses meseregénye, melyet a Szívdezzert 2007-es megjelenése

követett. Érdemes megemlíteni még művét, amit gyermekének születése ihletett az Akinek a lába hatos- korszerű mondókák kisbabáknak címmel, nem sokkal ezután pedig megjelent az Akinek a foga kijött- Még korszerűbb mondókák kevésbé kis babáknak címen 2011-ben. Gyermekekhez szóló munkái mellett a felnőtteknek is alkotott. Bizonyítja ezt 2016-ban megjelent verseskötete a Mi lett hova. Ezt követően 2018 tavaszán adták ki különleges apanaplóját Aki szépen butáskodik címen. Legfrissebb kötete 2018 őszén lett bemutatva A szomjas troll, egy skandináv és kelta alapokon nyugvó verses mesefüzér (Varró, 2023).

Írói munkáin túl a színházi életbe is nagylelkesen veti bele magát a költő, számos budapesti és vidéki színház műsorában is szerepet vállal, mint drámaíró és műfordító. 1999 óta a József Attila Kör (JAK), 2005 óta a Szépirok Társasága, 2008 óta pedig a MAOE tagja. Tanulmányait az ELTE-BTK magyar-angol szakán végezte (Varró, 2023).

Díjak

- Magyar Érdemrend Lovagkeresztje, 2020
- Az Év Fordítója díj, 2019
- Merítés-díj - A zsűri díja, 2017
- Merítés-díj - Közönségdíj, 2017
- Győri Könyvszalon alkotói díja, 2011
- Holmi versfordítói pályázat megosztott első díja, 2010
- Színkritikusok díja – Legjobb új magyar dráma, 2008/2009
- Magyar Köztársasági Arany Érdemkereszt, 2007
- József Attila-díj, 2005
- Fitz József-könyvdíj (a könyvtárosok közönségdíja), 2004
- Az Év Gyermekekönyve díj, 2004
- Gundel művészeti díj, 2004
- Bárka díj, 2003
- Petőfi-díj, 2003
- Az Országos Színházi Találkozó különdíja (a *Kés a tyúokban* fordításáért), 2000
- Új Magyar Hangjáték Díj, 2000
- Bródy Sándor-díj, 1999
- Holmi Versfordítás-pályázat 3. díj, 1996 (Varró, 2023).

3.1.A kutatás anyaga és módszere

Az évek során megannyi lehetőség, újítás, szemlélet és gondolat bontott szárnyat s indult el útján a gyermeklírában. Az egyik legizgalmasabb, innovatívabb momentumként van jelen a gyermekirodalomban a gyermekvers, mely elsősorban jellemezhető olyan megfogalmazásban is, mint világteremtő, erős képességekben tüköröződő, helyenként ritmusos, már-már zenés gondolatmenet, a gyermek számára a földhöz tapadt gondolatmenetet elhagyva, fantáziáját megmozgató szöveg, átszellemült atmoszféra.

Az újonnan napvilágot látott kortárs gyermekversek többségben vértetik fel magukat játékelmélet, valamint a gyermekfilozófia ismereteivel, ebben a szellemiségben alapoznak a mai gyermeklírában a játékosság elvére, humorra ezekkel gazdagítva, megajándékozva annak befogadó közönségét, tehát magát az olvasót. Ezeket a javarészt a gyermek nyelvi imitációjából, azaz a roncsolt grammatikai, nyelvrontási technikák kivitelezésével teremti meg a játékos, élménydús, humorral tűzdelt szövegeket. Nem marad el ugyanakkor a humoros strófák mellett a paródia, esetleg irónia alkalmazása. Ebben az innovatív szárnyalásban a nyelvi önkifejezés a mérvadó (előre nyomul, magáról beszél) (Törteli Telek, é.n.).

A jó gyermekvers gyermeki szemléletből néz gyönyörködéssel a körülötte lévő világra, aképpen él gondol és érez. Nevelését tekintve törődéssel, szeretettel nevel, mindeközben auditív, azaz halláson alapuló és vizuális hatást kelt. Leírói mivoltával szembe menve, helyette gyakoribb előfordulásban kap helyet benne a megjelenítés. Jellemzi még a képgazdagság, gazdag asszociációsort előhívó képek, melyek az alapot adják. Mindezen procedúra pedig segít a gyerekeket megnyerni az olvasásnak (Törteli Telek, é.n.).

A napjainkban megjelenő kortárs alkotások minőségüket tekintve már nem egészében fókuszálnak arra a tradicionális létjogosúltságra, hogy esetleges tanítói szándékot hordozzanak, sokkalinkább célzottan törekednek arra, hogy az esztétikai, irodalmi követeléseknek megfelelően mibenlétükben helyet kapjon a szórakozás, szerepet játszon a gyermeki igény, ezen kívül mind létrejöttében, megformálásában, fogalmazásában és jellegében a gyermekvilághoz közel álló eszmeáramlat legyen a mérvadó. A kortárs szerzők verseit áthatja egy sajátos és nagyon mai, friss nyelvi humor. *„Olyan humor, amely felnőtten és gyereket egyaránt megszólít és megnevetett. McGhee kutatásaiból kiviláglik, hogy hároméves kor után már a szavak is elégnék*

bizonyulnak ahhoz, hogy valami vicces legyen, de emellett a képiségnek is nagy szerepe van. Az óvodás gyerekek az a vicces, ami abszurdan néz ki, ami szokatlan. Drámai fordulat történik a humor megértésében és művelésében hat-hét éves kor körül. Ebben az életkorban a gyerekek (immár felnőtt humorérzéssel felvértezve) megértik és viccesnek találják a nyelvi kétértelműségeket (McGhee, 2010). Ilyen például a „Párizs - pá' rizs” rímjáték Varró Dániel Gasztronómiai Limerickek című versében”(Törteli Telek, é.n.).

Az olyan szerzők, mint Szabó T. Anna, Kiss Ottó, Tóth Krisztina, Lackfi János vagy Varró Dániel mindannyian a klasszikus értelemben vett irodalomtól eltérően új kánona innovatív sajátosságokat mutat, közel állnak a mai gyermek olvasásának igényeihez. Átaluk van kialakulóban az úgynevezett „friss” költészet a mai kor gyermekirodalmában (Makkai, 2010).

A kortárs gyermekversekben megbúvó ismerős nyelvi világ, az ezekben megnyíló tárgyi éter, valamint élethelyzetek dinamikája sejtetik fel az olvasó számára, mely munkákat és azok létrehozóját többnyire a gyermekfilozófiában és játékelméletekben jártas alkotásokat a befogadás határozza meg. Ezen koncepciót nyújtják a humor és a játék élményét a befogadónak. Gondolhatunk itt Varró Dániel, vagy akár Lackfi János verseire (Törteli Telek, é.n.).

A már megszokott szövegvilágot tekintve a gyermekirodalom jól elkülöníthető tematikus motívumokkal, könnyen azonosítható strukturával rendelkezik. A Kortárs gyermekirodalom, benne Varró Dániel, valamint Lackfi János művei igencsak különbözőeknek mondhatóak.

3.2.A kutatás célja, vizsgált kérdések, hipotézisek

Munkámban elsősorban célként tűztem ki a gyermekek ismereteinek bővítését a mai kortárs gyermekversek terén, az is nagy szerepet játszott, hogy a gyermekek keveset vagy szinte egyáltalán nem találkoznak ehez hasonló művekkel. Kutatásom során a gyermekek befogadóképességének megfigyelésére igyekeztem hangsúlyt fektetni, felkelteni érdeklődésüket, megfigyelni reakciójukat azt vajon mennyire ragadja magával őket egy egy mondhatni „friss, mai vers”.

Vizsgált kérdések, hipotézisek:

H1. Feltételezem azon állítást, miszerint Varró daniel és Lackfi János művei pozitív hatásokat vált majd ki.

H2.: Feltételezem, hogy a gyermekek számára ezen művek könnyen értelmezhetőek, megjegyezhetőek.

H3.: Feltételezéseim szerint, a gyermekek nem találkoznak kortárs költők verseivel sem az otthoni, sem az óvodai környezetben.

3.3.A kutatás helyszíne, körülményei, módszere

Kutatómunkám szülővárosomban, névszerint Munkácson vette kezdetét, némi kihagyást követően ugyanebben a városban folytatódott. Jellegét tekintve interjúztatás folytattam az itt élő gyermekek között négy, valamit hat éves korosztályig terjedt ki. Konceptiójának mibenlétét tekintve a Munkácsi Református Roma Óvodában (ЦРД (дитячий садок) "Дерево життя") végeztem, ahol is a gyereket foglalkozások keretein belül ismerttettem meg a választott szerzők kortárs verseivel.

A Munkácsi Roma óvoda viszonylag fiatal. Időtartamát tekintve 4 éve működik. Ezen óvodát a Munkácsi Református gyülekezet működteti. Az ebbe az óvodába járó gyerekek mindegyik roma származású.egy csoport működik jelenleg, mely 4-6 éves nagycsoportos gyerekekből tevődik össze. Az óvodában minden felszerelés adott a neveléshez, fejlesztéshez A gyermekek nagy része csak akkor találkozik versekkel, mesékkel, bármilyen olvasmánnyal, ha az óvodában van. A háború beállásakor a többség elhagyta az országot, szüleivel külföldön tartózkodnak, emiatt a csoport létszáma igencsak megfogyatkozott

Kutatásom során az óvodáskorú gyerekek voltak a célközönség válaszadók, persze előzetes megbeszéléseket követően az óvoda vezetőnőjének, valamint a szülők beleegyezésével kezdtem bele a munkálatokba, a gyerekek megfigyelésébe. Ezen kutatásban nem kevesebb, mint tíz óvodáskorú gyermek segítkezett az interjúk során.

Kutatásom módszerének az interjúztatást, választottam. Ennek során magam állítottam össze a kérdéseket irodalmak tanulmányozását, áttekintését követően. Ezek után előzetes megbeszéléseken követően engedélyt kértem a gyerekek szüleitől és a Munkácsi Roma Óvoda vezetőnőjétől, miszerint engedélyezzék azon kérésemet, hogy megismertessem a gyerekekkel kortárs szerzők verseit. Az óvoda dolgozói rendkívüli segítőkészséget tanúsított, szívesen hozzájárultak ahhoz, hogy munkám elindulhasson,

egyeztetéseket követően hetente három alkalommal jártam el a kiválasztott óvodába a gyerekekhez, ahol összesen tíz foglalkozást vezettem le a gyerekeknek. Ennek köszönhetően leszűkítve három hetet dolgoztam. A foglalkozásokat követően a gyerekekkel megbeszéltük történéseket, válaszoltam az esetleges kérdéseikre majd feltettem az általam összeírtakat, melyek a következők:

Milyen verseket szeretsz?

Szoktak neked verseket mondani, vagy olvasni otthon vagy az óvodában?

Hogy tetszett neked ez a vers? Mit gondolsz róla?

Milyennek találod ezt a verset?

Mi tetszett neked leginkább a versben?

Volt e olyan a versben, ami nem tetszett?

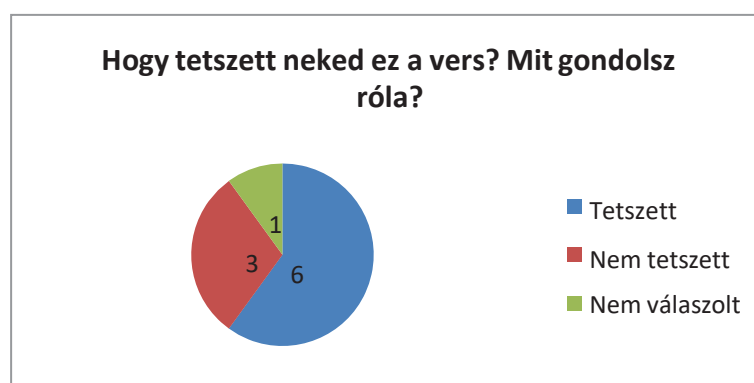
Melyik vers tetszett neked leginkább? Miért?

Melyik vers volt az, ami nem tetszett neked? Miért?

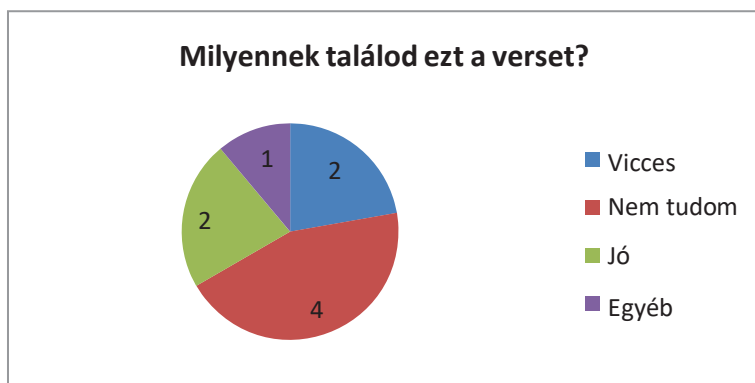
3.4. A kutatás bemutatása

A kutatás során diagramok alkalmazásával mutatom be az eredményeket. A választott 10 vers közül, Varró Dániel: Szeszélyeskedő c. költeményét mutattam be elsőként a gyerekeknek. A válaszok pedig a következők:

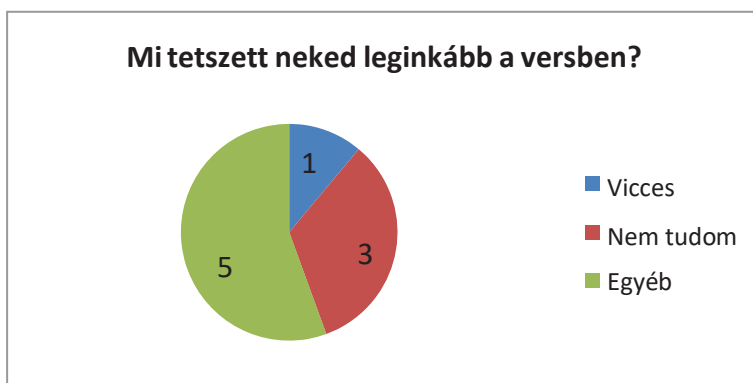
Varró Dániel: Szeszélyeskedő

Az első kérdés feltételekor a gyermekek nagyrésze, pontosabban az össz 10-ből hat gyereknek tetszését nyerte el Varró Dániel: Szeszélyeskedő c. verse, mindössze hárman válaszolták azt, hogy nem tetszett, egy gyermek pedig nem válaszolt a feltett kérdésre.

A következő kérdésnél a gyerekek nagy része, számottevőleg 4 nem tudott felelni a feltett kérdésre. Mindezen felül akadtak olyan gyermekek is akik egy szavas válasznál többet is adtak, pl.: „*Viccesnek, csak nem szerettem, mikor verekedett meg harapdált*”. Eleinte nem mutattak nagy lelkesedést a művek iránt, de a későbbiekben igyencsak pozitív visszajelzéseket kaptam.

Egyebek között a feltett kérdésekre a gyerekek válaszaik olyanok voltak, hogy pl.: „*Csütörtök, mert lehet rosszkodni*” vagy olyanokat hogy: „*Mikor jó volt, meg viselkedett*”.

Egy gyermek fejtette ki véleményét miszerint: „*Nem szép dolog verekedni és nem szabad harapdálni*”.

Megfigyeléseim szerint a gyermekek nagyrészt pozitív hatást gyakorolt ezen mű, sokan tudtak azonosulni a versben megfogalmazottakkal, legtöbben elmondásuk szerint „*Ez olyan volt, mit én!*”, vagy éppen „*Én is szoktam ilyeneket csinálni*”, sokakban felsejlettek olyanok is: „*Ilyet nem szabad csinálni*”, „*Nem szabad verekedni meg harapdálni*”, „*Az jó volt ahol lehet rosszkodni*”.

A versekkel tovább haladva bemutatásra került Varró Dániel: Szerepjátszogató címet viselő munkája, melynél a következő eredmények születtek:

Varró Dániel: Szerepjátszogató

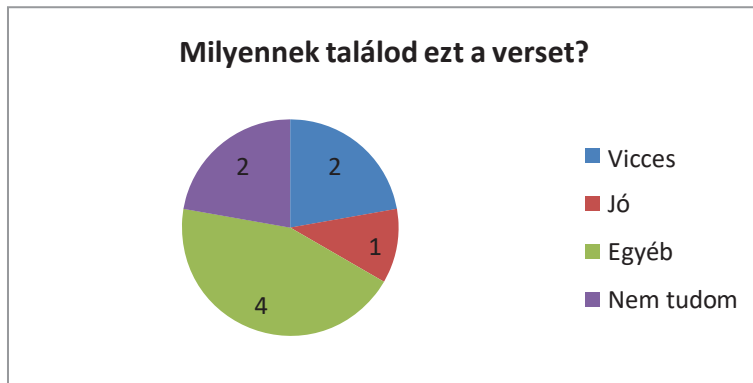

A következő költemény némileg jobban elnyerte a gyerekek tetszését. A tízből összesen heten válaszolták azt, hogy tetszett, mindössze ketten állították az ellenkezőjét, a továbbiakban egy gyermeknél pedig elmaradt a válaszadás.

A megfigyeltek alapján a gyermekek oldottabbak, nyugodtabbak voltak a későbbiekben, mint eleinte, vélhetően hozzászoktak ahhoz, hogy új embert láttak az óvodában.

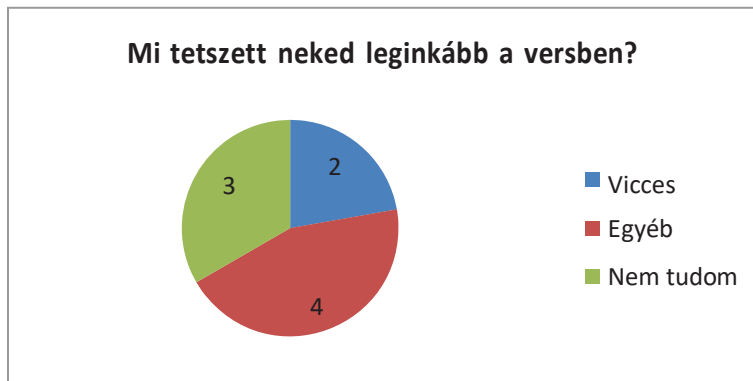
A kutatás során elsődlegesnek tartottam a barátságos, nyugodt, meleg közeg megteremtését a gyermekeknek, némileg segítségemre volt azon tény, hogy a gyermekek nagy része ismert már valahonnan, ugyanakkor megesett az is, hogy ez nehézségeket okozott, de ezeket a későbbiekben sikerült kiküszöbölni, elhárítani.

A munkálatok során az óvodától minden szükséges felszerelést megkaptam ahhoz, hogy a munkafolyamat gördülékenyen haladjon mind szakmai, mind gyakorlati szempontból.

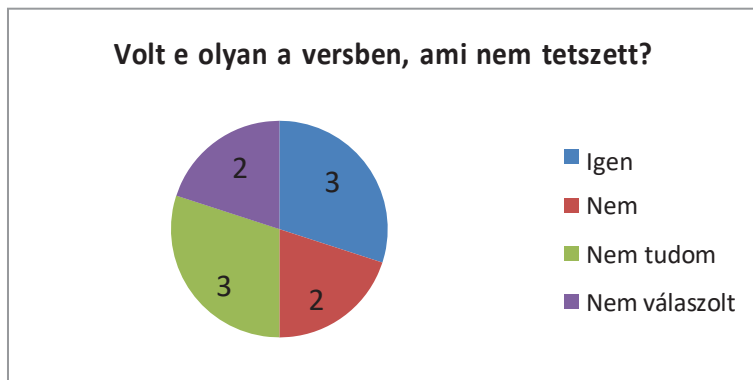

Ennél a versnél a gyerekekben felmerült az örök kérdés: „*mi leszek, ha nagy leszek*” lelkesen avattak be terveikbe miszerint egyikük majd sofőr, másikkuk doktor vagy éppen akadt, aki majd ha nagy lesz hercegnő szeretne lenni.

Egyebek között olyan válaszokat hallhattam, mint pl.: „*Vicces volt én is akarok sárkány lenni*”, vagy éppen „*Amikor sört ittak nem körtelevet az vicces*”.

Mint ahogyan az a diagramon is megfigyelhető a gyerekek az események előrehaladrával szívesen osztották meg véleményüket egy szavas válaszok helyett. Mindössze egy gyerek akadt, aki a továbbiakban sem adott választ, hárman akik nem tudtak mit mondani, valamint ketten titulálták viccesnek „kacagós”-nak az említett verset.

A diagrammon egységes megoszlás látszik a megadott kategóriáknál, akadtak olyan gyermekek, akiknek nem igazán nyerte el tetszését az adott költemény, esetleg

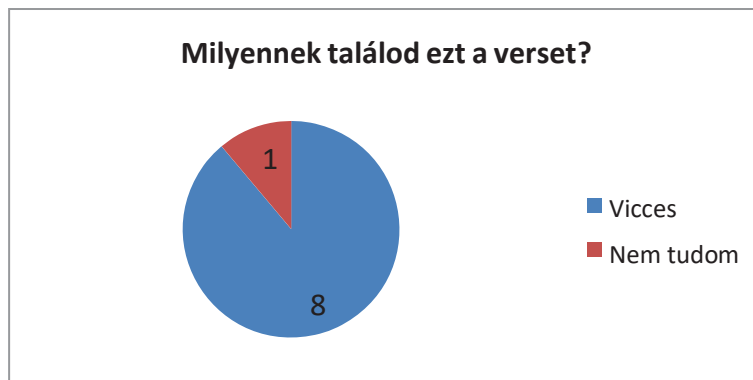
unalmasnak érthetetlennek, bugyutának találták, viszont voltak sorok, melyeket igencsak megmosolyogtak, így a továbbiakban fesztelenebb lett a légkör.

Varró Dániel: Nem, nem, hanem

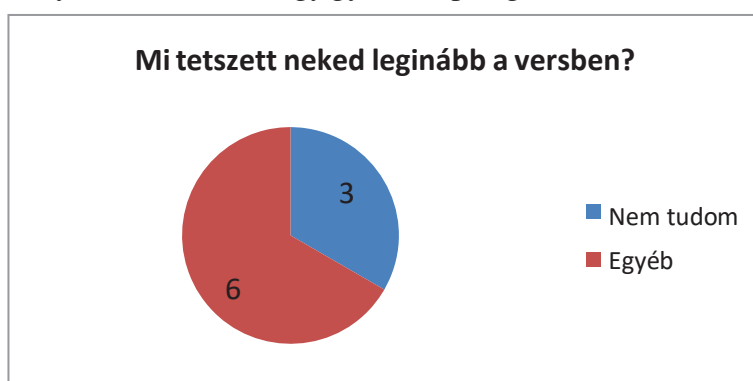

Igencsak nagy rajongásnak örvendett Varró Dániel: Nem, nem, hanem c. verse. A gyermekekben rögződött az „aha” élmény érzete, örömeiket lelték abban, hogy befolyhatnak a vers kimenetébe, lelkesen osztották meg véleményüket.

Számottevően kisebb a nemtetszés száma az előzőekhez képest. Ennél is csak egy olyan gyermek akadt, aki nem szeretne volna megosztani választát.

Az eredmények ugyanazok lettek ennél a kérdésnél, mint az előzőnél. Nyolc gyermek szerint vicces, humoros az adott mű, egy gyermek nem volt ezen a véleményen, neki nem nyerte el tetszését, egy gyermek pedig most sem válaszolt.

Többségében az egyéb kategóriában olyan válaszok érkeztek mint: „*tetszett, hogy tudtam mit kell mondani a végén*”. A gyerekek hangulatára pozitívan hatott az élmény, hogy be tudják fejezni a verset, nem sokkal a későbbiekben akadtak, akik vissza tudtak idézni pár sort.

Igencsak kétes érzeteket keltett a gyerekekben az utolsó versszak beugratós sora:

Ki viszi mindig a házát a hátán?

A bácsi a szomszédból bizonyos Ádám?

A fecske, a kecske, a pingvin a cica, a csiga?

Nem ,nem, hanem... Ja a csiga

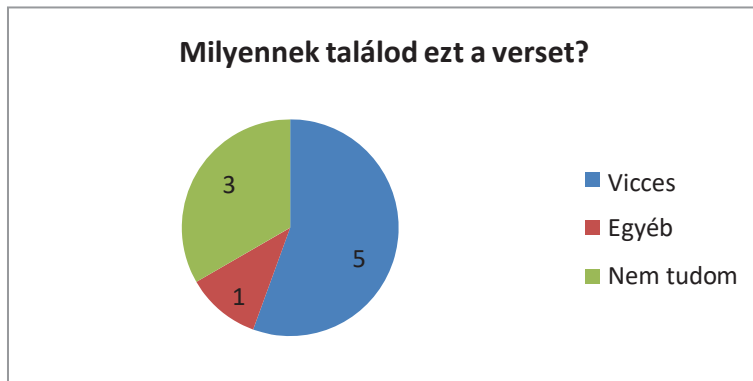
Ahogy az a diagram is mutatja három gyermek kifejezte abbéli bosszúságát, hogy nem tetszett nekik „*Mondtam, hogy csiga te meg azt mondtad nem az*”. Valószínűleg a kivltott kételkedés miatt választották öten is a „*nem tudom*”-ot válaszul.

Varró Dániel: Hercegnős/Lovagos limerikék

Ezeknél a verseknél megoszlottak a vélemények, ugyanis a fiúknek jobban tetszettek a Lovagos limerikék, míg a lányok inkább a Hercegnős limerikeket

preferálták jobban. Várhatóan egy gyerek ezen verseknél sem szeretne megosztani érzeit.

Sokan viccesnek találták a humoros megfogalmazásmódot, melyet a költő alkalmaz ezeknél a verseknél összesen öt gyermek adott ilyen választ, hárman nem tudommal feleltek, egy gyermek mondott olyat „*A hercegnős az bolondság*”.

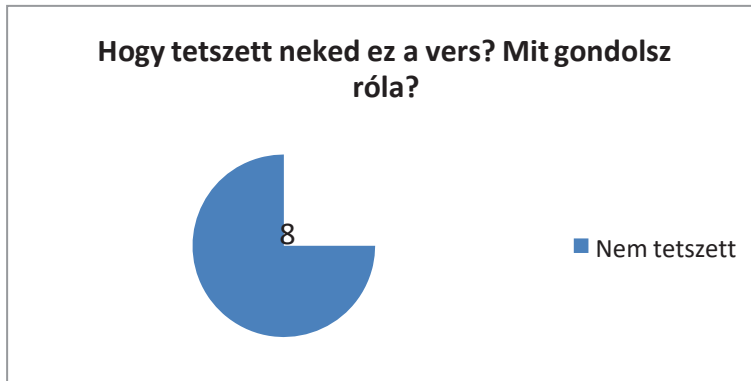

Sokkal többen fejtették ki ennél a versnél véleményüket, hallhattam olyanokat, mint pl.: „*Vicces volt, hogy Ariel táncolni akar, de nincsen neki lába*”. „*Jó volt az a rész ahol ivott egy vizet és kért még utána 10-et*”.

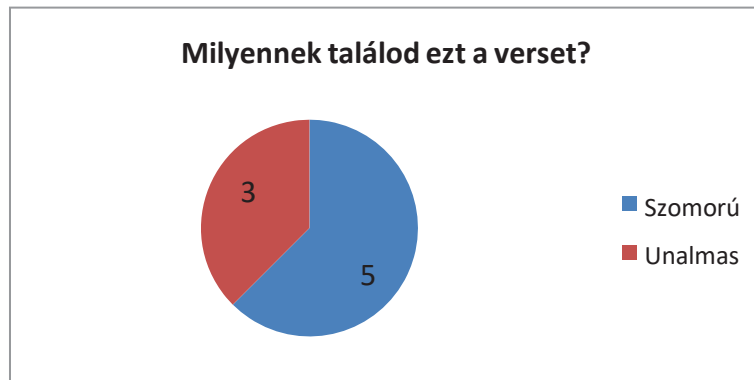

Ezeknél a verseknél két gyerek fejezte ki nemtetszését, hárman nem tudommal válaszoltak, négyen pedig megosztották egyéb véleményeiket a hallottakkal kapcsolatban. Legonkább abban nyilvánult meg a nemtetszés, hogy az egyik fiús, míg a másik lányos vers.

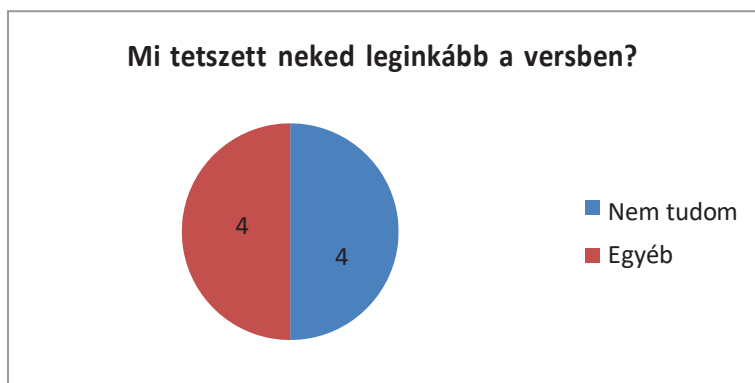
Lackfi János: A szél hőstettei

Az első Lackfi vers, melyet bemutattam a gyerekeknek nem igazán váltott ki pozitív eredményeket, humoros hangvétele ellenére a gyerekek leginkább szomorúnak találták mondván, hogy ők nem szeretik az esőt és a vihart, így ez a vers sem tetszik nekik.

Mintahogyan azt a diagram is tükrözi a gyerekek szomorúnak és unalmasnak titulálták ezt a verset. Nagyban rátett a vers hangulatára, hogy azon a napon amikor elhangzott ténylegesen borús, esős volt az időjárás. Sok gyerek vélekedett aképpen, hogy „*Olyan mint a mai nap, mert most is esnek az eső, nem szeretem mikor esik*”.

Jól láthatóan egyenlően oszlik meg a válaszadás a nem tudom és az egyéb megjegyzések között. Az egyéb feleletek összefoglalásában annyiban merültek ki, hogy unalmas volt a vers, emiatt nem tetszett.

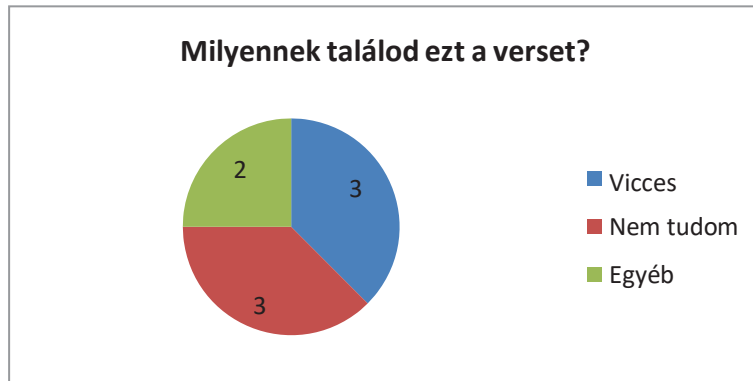

Három gyerek fejezte ki nemtetszését ennél a versnél, olyan válaszokat kaptam mint pl.: „Nem tetszett, hogy berúgott a szél” vagy *Ez most nekem nem tetszett, unalmas volt*, esetleg *„Semmi nem tetszett benne”*.

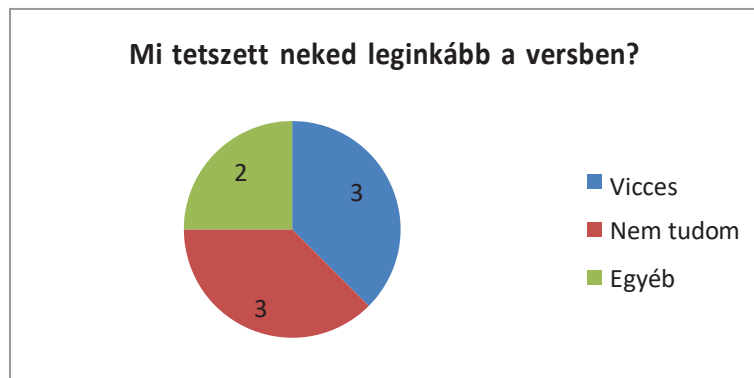
Lackfi János: Mi jár a maci fejében?

Ez a vers már némileg nagyobb népszerűségnek örvendett a gyerekek körében, kedvükre voltak a maci gondolatai, itt, ott megmosolyogtat egy egy strófát. Mindössze két gyereknek nem nyerte el a tetszését, nem fejtették ki miért.

Tetszett a gyerekeknek az, hogy a maci mennyi képtelenségen tudja törni a fejét. Tízből három gyermek viccesnek találta, hárman nem tudták mit feleljenek így csak annyit mondtak „*Nem tudom*”, két gyerek nem fejtette ki véleményét ezzel kapcsolatosan.

Nagyjából ugyanazon helyzet állt fenn ennél a kérdésnél is, mint az előzőnél. Leginkább azt tetszett a gyerekeknek, hogy vicces, de közben ugyanennyien döntöttek a „*Nem tudom*” lehetőség mellett. Egyebek között „*bolondnak*” is titulálták a verset.

A továbbiakban az utolsó kérdésnél a gyerekek több mint fele nem tudta mit válaszoljon, ketten voltak, akiknek kifejezetten tetszett a vers, ketten pedig ennél sem adtak választ a feltett kérdésre.

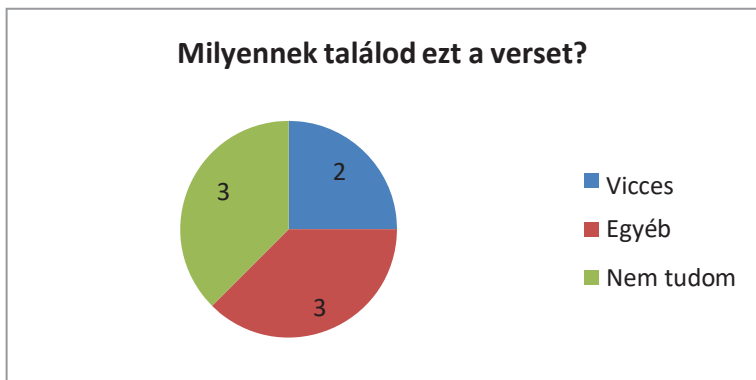
Megfigyeléseim szerint az állatos motívum, amely ebben a versben is fellelhető kedvezően hatott a gyerekekre, hallottak már az edigiekben is állatokról szóló verseket, meséket, a már mindenki által jól ismerteket, melyek hol a Grimm testvérek, hol népmesék, hol pedig a méltán híres Alan Alexander Milne tollából szárnyra kapott Micimackó történetei. Ezeken kívül versek, valamint mondókák, mint a „*Dirmeg dörmög a medve*”.

Kortárs szerző műveivel, mint olyannal egyedül Bartos Erika műveivel a „*Bogyó és Babóca*” c. bogárgyerekek kalandjait feldolgozó történeteket hallhatták az óvodában. Nagy részüknek ezek a mesék a kedvenceik színes képvilága és a bogárgyerekek kalandjai miatt. Ezeknél a történeteknél a gyerekek tanulhatnak arról, mi is a barátság, megfogalmazódhat bennük milyen jó is barátkozni.

Lackfi János: Krokodilos fogkrém

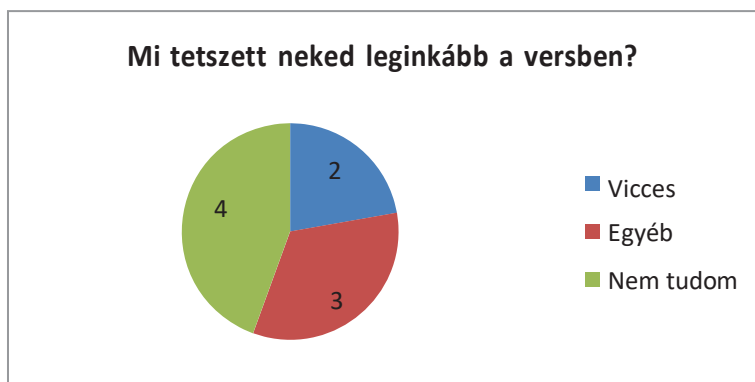

Ezzel a verssel nagyban azonosultak a gyerekek, többen mondták, hogy nekik is van otthon olyan fogkrémük mely a versben is szerepel, két gyerek kivételével megosztották történeteiket, melyek eszükbe jutottak a fogkrémről.

Itt előfordult, hogy a gyerekek kérdésre kérdéssel válaszoltak. Egyebek között akadtak olyanok pl.: „*Nem értem, ha nem szabad megenni a fogpasztát minek mondja, hogy finom?*” vagy „*Nem szabad megenni a fogpasztát*”. Két ember szerint volt az adott vers vicces, hárman nem tudták mint mondjanak, ketten itt sem válaszoltak.

A tíz gyerekből kettőben semmilyen reakciókat, sem pozitív, sem pedig negatív értelemben nem váltottak ki a versek mondhatni egyike sem, ez leginkább Lackfi verseinél mutatkozott meg, mert az egyik gyermek még mutatott lelkesedést Varró Dániel munkái iránt, de ugyanezt az érzetet már nem osztotta ezeknél a verseknél, nem kívánt válaszolni a Lackfi verseknél feltett kérdések egyikére sem

Itt leginkább olyan válaszok értek, mint pl.: „*Nekem is kell krokodilos fogkrém*”, „*A krokodil, szeretem a krokodilokat*”, „*Nekem is van otthon fogkrémem, de az nem krokodilos, hanem mókuska van rajta*”.

Ezen kívül egy gyerek itt sem válaszolt semmit, ketten viccesnek tartották az elhangzottakat, négyen pedig a szokásos „nem tudom” vagy épp „nem mondom meg” feleleteket adták.

A gyerekek egy részében az váltotta ki a nemtetszést, hogy a maci a versben szőnyeg akart lenni, úgy fogalmaztak „taposnak rajta” az emberek, túlnyomó többségben adta feleletükként a „nem tudom”-ot, ketten pedig nem válaszoltak sem ennél sem a további Lackfi verseknél sem.

Lackfi János: Kakaós csiga

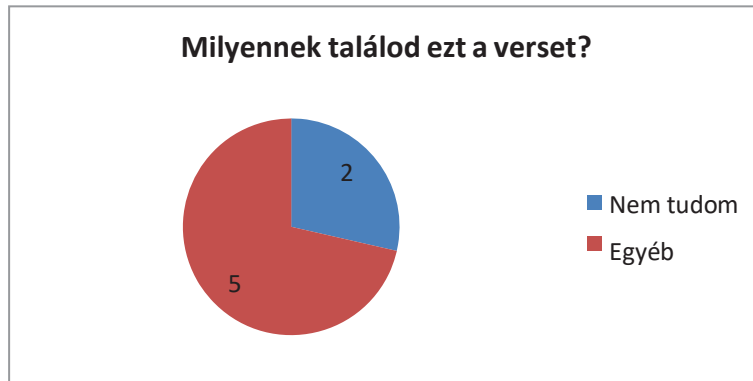

A gyermekek felének kedvére volt ez az igencsak „finom” vers, többen fejezték ki rokonszenvüket a költeményben szereplő kakaós csiga iránt.

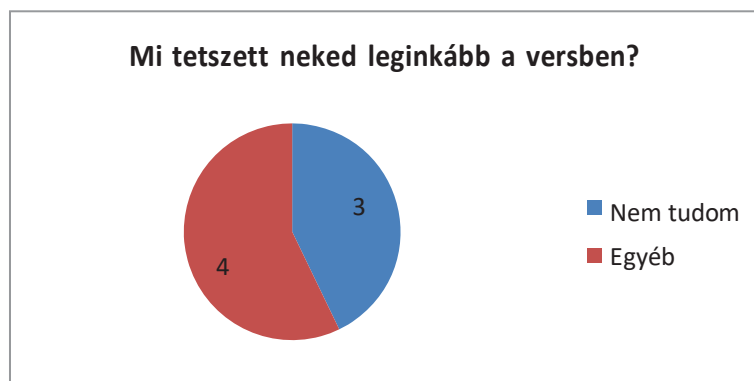
Nagyrészüik „bulocska”-ként jellemezte a versben szereplő finomságot, de akadt olyan, aki megkérdezte mi is az a kakaós csiga, mert nem tudta mihez kötni, hasonlítani.

Két ember nemtetszését fejezte ki a verssel szemben azt már nem indokolta meg miért, simán csak nem tetszett elmondásaik szerint. A fennmaradó három gyermeknek

megfigyelései és reakciójuk alapján szintén csak tetszett ez a vers, de valamilyen oknál fogva úgy érezték nem tudnának erre a kérdésre választ adni, így csak annyit mondtak nem tudom vagy nem akarom mondani.

„Finomnak, mert a kakaóscsiga nagyon finom, „Éhes lettem tőle”, „Hát én éhes lettem tőle”, „Finomnak”. Ilyen és ezekhez hasonló válaszok kerültek ki az egyéb kategóriában soroltakba. A gyerekek többsége úgy fogalmazott „Éhes volt a vers, meg én is az lettem”. Mindössze ketten adták a nem tudomot válaszukul, az viszont némiképp meglepett, hogy ennél a kérdésnél három gyerek úgy döntött nem osztja meg véleményét.

Ennél a kérdésnél az össz 10-es létszából mindössze hárman maradtak válaszadás nélkül, maradtak ennél az álláspontnál továbbra is.

A megmaradt gyerekekből három nem tudommal felelt, négyen pedig egyezést mutattak, miszerint a kakaóscsiga és a csoki nyerte el szimpátiájukat leginkább.

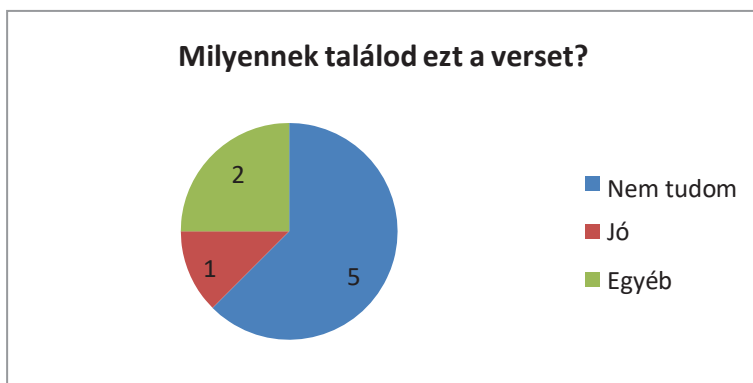

A gyermekek nagyrésztének tetszését elnyerte, tízből 5 adtak olyan választ miszerint nem volt olyan, ami ne tetszene nekik ebben a versben, hárman a nem tudomot adták meg válaszként, ketten ezentúl sem válaszoltak a feltett kérdésekre.

Lackfi János: Betűtésza

Lackfi versei közül ez volt a második, amely nem váltott ki szimpátiát a gyerekekből. Tízből heten mondták azt, hogy ez nem tetszik nekik egyéb okok miatt, amiket a későbbiekben ismertettek, egy ember fejezte ki tetszését a verset illetően, egy pedig nem tudommal válaszolta meg a feltett kérdést.

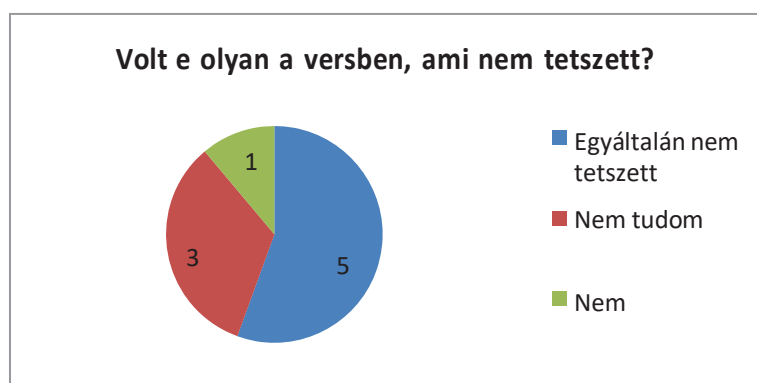

Ennél a kérdésnél fejezték ki nemtetszésük okát a gyerekek, miszerint: „*Nem tetszik*”, „*Unalmas*”, „*Túl sok benne a tészta*” stb. Öten a gyerekek közül nem tudta szavakban kifejezni nemtetszését ezért a nem tudom mellett döntöttek válaszukul megadva. Megfigyeléseim alapján ez a vers unalmasnak tetszett a gyermekek többségének körében, megesett, hogy inkább elkalandoztak, mással foglalkoztak.

Ahogy az a diagramon is látszik a fentiekben szimpátiát kiváltó egy gyerek ennél a kérdésnél is tetszését bizonyította a mű irányába, ő volt az egyetlen, aki viccesnek, érdekesnek találta az elhangzottakat. Ennél a versnél az ismerősség érzetét vélte felfedezni, elmondása szerint nagymamájával régebben sokszor csipkedett tésztát a leveshez, vagy éppen együtt gyúrták be a tésztát, amivel később majd dolgoztak.

Az egyéb kategóriába soroltaknál a válaszok megmaradtak a nemtetszés kifejtésének kategóriájánál. Leginkább egyszavas válaszok érkeztek, mint pl.: „*Semmi*”, „*Unalmas*”, de olyanokat is hallhattam, hogy: „*Megkóstolnám a betűtésztát, kíváncsi vagyok milyen az íze*” vagy éppen „*Nekem annyira ez nem tetszett, amiben voltak hercegnők az sokkal jobb volt*”.

Összesen a csoport felétől, azaz öt gyerektől kaptam azt a választ, hogy ez a vers neki egyáltalán nem nyerte el a tetszését, a fentebb említett gyerek maradt a szimpátiánál, mondván neki minden tetszett ebben a versben, ezt követően hárman válaszoltak nem tudommal, a megfigyeltek alapján nem lelkesedtek ezért a műért, unalmasnak és túlon túl „tészta”-nak tartották.

3.5. Hipotézisek megválaszolásai

H1. Feltételezem azon állítást, miszerint Varró daniel és Lackfi János művei pozitív hatásokat vált majd ki.

Állításom beigazolódott. Az interjúk, valamint a foglalkozások közben megfigyelt reakciók alapján a gyermekek nagyrésze örömet lelte a humorosan megfogalmazott versekben, Lényegesen nagy többségben pozitívabb reakciókat váltottak ki Varró Dániel versei. Elmondásaik alapján nagyon sokban tudtak azonosítani ezekkel a versekkel. Örömet okozott számukra, hogy valami újat hallhattak a megszokottól eltérően.

H2.: Feltételezem, hogy a gyermekek számára ezen művek könnyen értelmezhetőek, megjegyezhetőek.

Feltételezésem ez esetben is beigazolódott, a hallottak és látottak alapján a gyermekek számára ezen művek többségben könnyen értelmezhetőek egyszerű nyelvezetükkel. A gyerekek egy része többször is vissza tudott rájuk emlékezni, vissza tudták mondani akár első hallásnál is.

H3.: Feltételezéseim szerint, a gyermekek nem találkoznak kortárs költők verseivel sem az otthoni, sem az óvodai környezetben.

Ezen állításom is biztosságot nyert, a Munkácsi Roma Óvodába járó gyermekek egyáltalán nem hallottak még ehhez hasonló verseket az interjúk, valamint megfigyelések alapján sem az óvodában, sem az otthoni környezetben, lévén, hogy a gyermekek családtagjainak nagyrésze nem tud olvasni vagy rendszeresen olvasni ezen megerősítés várható volt. Az óvoda viszonylag fiatalabb volta valamint a kereszténybeállítottsága miatt nem igazán foglalkozik ilyen vagy ehhez hasonló kategóriákkal.

3.6. Következtetések, javaslatok a kapott eredmények alapján

A gyerekekkel eltöltött három hét során meggyőződhettem arról mennyire is lényeges az óvodában az úgymond életvitelszerű „frissesség”, újdonság becsempészése a

mindennapokba. Nagymértékben rányomja a bélyegét a gyermek hangulatára a monotonitás, lassan de biztosan veszíthet érdeklődéséből bármi terén, ha nem tudnak neki valami olyan felmutatni, ami a megszokottól eltérő, esetleg alapjában dönti meg az eddigieket.

A három héten át tartó kutatás és megfigyelés szempontjait előtérbe helyezve bizton állíthatom azt, hogy a gyerekek lelkesen vetik bele magukat az újdonságokba, élvezik, ha valami eltér az eddigiektől, Amilyen szemfülesek a legapróbb változásra is felfigyelnek tudnak rá reagálni valamilyen módon. Meglátásaim szerint a gyermeki világkép az a kép, amelyet a gyerekek alkotnak a világról és annak működéséről. Alapja a gyerekek tapasztalatai, élményei és megfigyelései, a környezetükben bekövetkezett események, a szülők és más felnőttek, valamint a tanárok közvetítése révén szereznek. Gyakran jellemzi ezt az egyszerűség, valamint naivitás, és lehet, hogy nem pontosan tükrözi a valóságot. A gyerekek azonban folyamatosan építik és formálják a világképüket, ahogy új tapasztalatokat szereznek, és az idő múlásával az életkorukkal összhangban bonyolultabb és árnyaltabbá válik, alakulása számos tényezőtől függ, például a kulturális és társadalmi környezettől, az oktatási és tanulási tapasztalatoktól, a szülői neveléstől, a baráti és családi kapcsolatoktól és az egyéni élményektől. Az életkor, a személyiség és az intelligencia szintje is befolyásolja alakulását. A gyermekek igazán egyedi látásmódot tudhatnak a magukénak, képesek úgy nézni a világra, mint egy nagy végeláthatatlan kaland, amely csak arra vár, hogy belevágjanak, határ csak a csillagos ég vagy még azon is túlmutathat. Habár ezen gyerekek szülői hátterének nagyrésze nem tud jó vagy nem tud olvasni gyermekeik nagyon érdeklődőek, szeretik meséket hallgatni, eljátszani, idézni. Sokan a megfigyelték közül az említett versek egynéhányát vissza tudták idézni, el tudták mondani, .

Meglátásaim szerint a gyermekekre jó hatást gyakorolnak a kortárs költészet remekei, szomorúan tapasztaltam, hogy a gyermekek többségével nem foglalkoznak etéren, nem olvasnak nekik semmilyen kategóriában, mondván „majd az iskolában megtanulja és olvashat magának”. Az óvodában is igencsak szegényes kínálat áll fent etéren. Pozitívum viszont a gyermekek hajlandósága az ilyen és ehhez hasonló kortárs remek hallgatásához, tanulásához előadásához. Bátran alkalmazhatóak bármilyen szituációban a humoros strófákkal, egyszerű nyelvezettel, friss mai költemények. A jövő óvodapedagógusainak, hogy megőrizték a frissességet fokozatosan bővíteniük szükséges tudásukat, gyarapítani lehetőségeiket a kifejezés terén mind ezen a téren, mind másokon.

Összegzés

Ezen szakdolgozat *Varró Dániel és Lackfi János műveinek hatása az óvodáskorú gyermek világvilágára* témakört öleli fel. A munka során betekintést nyerhettünk az általános gyermekirodalom mellett a kortárs gyermekirodalom inovációiba is. Az idő változásával az újításoknak teret adva még színesebbé vált az általunk ismert gyermeki világvilág. Az irodalom áttanulmányozásával választ kaphattunk arra, hogy milyen hatást lehet elérni a gyermek fejlődésében, ha valami új dolgot hall. Csukás István szerint a „*mese mindennek az origója*”.

Az első fejezetben rávilágítottunk a mesetörténetekre és a gyermekköltészetre annak fontosságára, ami segít a gyermekek világvilágának kialakításában és értékeik kialakításában egyaránt. Továbbá választ kaphattunk arra, hogy a mese hallatán a gyermek teljesen azonosulni tud a mesevilággal, mert erősen szimpatizálnak a narratív történetekkel így bármikor hallgatják őket. Lehet ez népmese vagy akár műmese is. A mese iránti szeretet mindig magában foglalja, hogy a jó mindig felülkerekedik, a rossz felett ez teszi még izgalmasabbá az egészet. Nem csak a gyermek, de a felnőtt is épp úgy bele tudja élni magát. Ezen kívül megtudhattuk, hogy nem csak a mese világa, de a gyermekköltészet is nagy hatást gyakorol a gyermek belső világának alakulására, amit egészen totyogó kiskorától hall az édesanyjától, úgy is fogalmazhatunk, hogy az anyatejjel szívja magába a gyermekköltészetet a mondókák segítségével.

A második fejezetben a kortárs gyermekirodalom jellemzőire kaphattunk választ, ami elrugaszkodik a jól megszokott gyermekirodalomtól. A gyermekirodalomban megjelentek a képes történetek is ami segít a megértésben mint *Bartos Erika Bogyó és Babóca* c. sorozata. A gyermekirodalomban megjelentek a trendek, ami a jelen kor gyermeke felfogásának a formálódását segíti. Napvilágra került néhány újdonság a gyermekköltészetben a kortárs gyermekirodalom fényében, ami humorra és a játékra koncentrálnak szabad vers formájában. A szociotartalmak és újdonságok előtérbe lépnek, a tabutémák mesés átfogalmazásban, amely fogalmakat és a zsargonokat használ. Ezáltal felszínre kerülhetnek a meg nem fogalmazott magány vagy önpusztító életmód témái. Betekintést nyerhettünk az új módszertanba, ami a slow reading elnevezést kapta, mely a nyelvben történő aprólékosságból született. Végül

felfedezhettük nyelvjátékokat a versekben, ami változást eredményezett. Herakleitosz szavaival élve: „*semmi sem állandó csak a változás maga*”.

Harmadik fejezetem az elvégzett kutatás anyagát, módszerét és annak eredményeit tartalmazza. Kutatásom módszereként az interjúztatást választottam. Összesen tíz kérdést tettem fel szám szerint tíz 4-6-év közötti óvodáskorú gyerek számára. Ezek a gyerekek játszottak központi szerepet munkám során.

A kutatás során a választott műveket Varró Dániel és Lackfi János verseit hallhatták a gyerekek. Arra törekedtem, hogy minnél inkább megfigyelhessem mit is váltanak ki ezek a művek, hogyan reagálnak rá a gyerekek.

A vizsgálat során arra lettem figyelmes, hogy a gyerekeknek Varró Dániel írásai valamenyest jobban elnyerték a gyermekek szimpátiáját szemben Lackfi János verseivel. A kezdeti nehézségeket leszámítva a gyerekektől pozitív visszajelzéseket kaptam kutatásom során.

Összegzésként megállapítható, hogy a gyermeki világkép pozitívan fogadja magába a jelenkor kortárs mai modern költeményeit, melyek az olvasóvá nevelés szorgalmazására törekednek.

Резюме

Ця кваліфікаційна робота опрацьовує тему: Вплив творів Даніеля Варро та Янош Лацкфі на формування світогляду дітей дошкільного віку. Робота поділяється на 3 розділи. В першому розділі розповідається про дитячу літературу в загалом, про загальну характеристику казки, а також про основи дитячої поезії, включаючи народну поезію. У другому розділі розповідається про характеристики сучасної дитячої літератури, про зміни в казках, та казкових романах, та про нововведення в дитячій поезії. Тут на перший план виходять верлібри, або так названі вільні вірши, як інновація сучасної дитячої літератури. Також обговорюється соціальний зміст та методичні нововведень, висвітлюючи тему *slow reading* (повільне читання), як нову методологію. Опрацьовується і тематика мовних ігор у віршах. Третій розділ присвячений дослідженням. Тут ми поговоримо про реалізацію, обставини та мету дослідження, а також дамо відповідь на висунуті гіпотези.

Завдяки цій роботі ми отримуємо уявлення про те, як еволюціонувала дитяча література від її початку і до сьогоднішніх днів. За словами Геракліта: «ніщо не є постійним, окрім самих змін».

Fehasznált irodalom

- Bárdos András (2013): *A modern magyar gyermekköltészet keretei*. In: <https://folyoiratok.oh.gov.hu/konyv-es-neveles/a-modern-magyar-gyermekkolteszet-keretei#footnote-marker-22-1>
- Bauer Gabriella (1995): *Gyermekirodalom*. Budapest, Nemzeti Tankönyvkiadó (kézirat).
- Bimó Zoltánné (2003): *Tükröződő Holdmesék. Gyógyító gyerektörténetek*. Eger, Ignác könyvkiadó
- Cs. Nagy István (1995): *Gyermek és ifjúsági irodalom*. Budapest, Nemzeti Tankönyvkiadó.
- Dobszay Ambrus (2004): Gondolatok a gyermekversek megközelítéséről (tanulmány), Új Forrás 36. évf. 2. sz. (2004. február). In: <http://epa.niif.hu/00000/00016/00092/040213.htm>
- Fenyő D. György (2004): *A mese határai*, Szijj Ferenc: *Szuromberek királyfi* és Darvasi László: *Trapiti* Új Forrás 36. évf. 2. sz. (2004. február). In: <http://epa.niif.hu/00000/00016/00092/040217.htm>
- Gombos Katalin (2007): *A gyereklíra Reneszánsza*. <https://core.ac.uk/download/pdf/229422516.pdf>
- Gombos Péter (é.n.): *A kortárs gyermekirodalom és az irodalomtanítás* (kézirat).
- Gyermek- és ifjúsági irodalom III. évfolyam, 1. félév* (2005), Letöltve: 2021.01.10. <https://docplayer.hu/2320154-Gyermek-es-ifjusagi-irodalom-iii-evfolyam-1-felev-2005-1-43.html>
- Kolosai Nedda, M. Pintér Tibor (2016): *A gyermekkultúra jelen(tőség)e*: <https://www.scribd.com/document/408418791/gykebook-pdf> , Letöltve: 2021.01.21.
- Kádár Annamária (2012): *Mesepszichológia. Az érzelmi intelligencia fejlesztése gyermekkorban*. Szekszárd. Kulcslyuk Kiadó,
- Katedra rovat, Petres Csizmadia Gabriella (é.n.) : *A kortárs gyermekköltészet sajátosságai és típusai* (1, 2 rész). <https://katedra.sk/2016/03/31/petres-csizmadia-gabriella-a-kortars-gyermekkolteszet-sajatossagai-es-tipusai-1-resz/> Letöltve 2021.04.10.

Komáromi Gabriella (1999): *Gyermekirodalom*. Helikon kiadó

Komáromi Gabriella (2015): *A kortárs gyermekirodalom fogalma*.

<https://olvasovanevels.gportal.hu/gindex.php?pg=36643320&nid=6582615>

Letöltve 2021.03.23.

Komáromi Gabriella (é.n.): *Mi a helyzet a kortárs magyar gyermek-és ifjúsági irodalomban?* A Kortárs gyermekirodalom és olvasói

c. konferencia vitaindító előadása (1997. november 25., Petőfi Múzeum).

Rendezte a Magyar Könyvtárosok Egyesületének gyermekkönyvtáros szekciója és az IBBY (Gyermekkönyvek Nemzetközi Tanácsa) Magyar

Egyesülete. [Mi a helyzet a kortárs magyar gyermek... \(oszk.hu\)](http://oszk.hu). Letöltve

2021.03. 29.

Komáromi Gabriella(1999): *Gyermekirodalom*. Budapest, Helikon Kiadó.

Lovász Andrea (2015): *Felnőtt gyermekirodalom*. Budapest, Cerkabella Könyvkiadó.

Lovász Andrea (2018): *A mai magyar gyermekirodalom időtlen kérdéseiről*.

<http://olvasovanevels.gportal.hu/gindex.php?pg=36643320&nid=6758376>

Letöltve 2021.04. 22.

Lackfi János (2014): *Rólam*, <http://www.lackfi-janos.hu/> , Letöltve: 2023. 01.15

Lackfi János; In *Wikipedia, The Free Encyclopedia.*, Letöltve: 2023.02.22, https://hu.wikipedia.org/wiki/Lackfi_J%C3%A1nos

Lackfi János (2017): *Hogyan értelmezzünk verset? - Nem kötelező olvasmányok*, <https://www.youtube.com/watch?v=e5Ugix6u4k8&t=1s> ,

Megtekintve: 2023.01.15

Makkai, K. (2010): Gondolatok az olvasóvá nevelésről, Barabás László (szerk.): *Iskola a magasban, iskola a mélyben – 20 éves a marosvásárhelyi kántor-tanítóképző főiskola*. Marosvásárhely: Mentor Kiadó. 148–156.

Nagy József (2017): Fejlesztés mesékkal mesékkal. Az anyanyelv, a gondolkodás fejlődésének segítése mesékkal 4–8 éves életkorban Harmadik, változatlan kiadás: Mozaik Kiadó – Szeged,

Petres Csizmadia Gabriella (2015): Kortárs sokszínűség az irodalomórán. A kortárs gyermeklira törzsanyagba történő illesztésének dilemmái. In: Karlovitz János Tibor (szerk): *Tanulás és fejlődés*. Szlovákia, International Research Institute. 83-88.

[Töttösi Adrienn \(2009\): Mesés táplálkozás. A hamuban sült pogácsától a Scooby Snackig in Fordulópont 45. Szám, Budapest, Pont kiadó](#)

Dr. Törteli Telek Márta (é.n.): A posztmodern magyar gyermeklira, avagy a mai gyermekköltészet sajátosságai. <https://www.kortarsmuveszet.com/dr-torteli-telek-marta-a-posztmodern-magyar-gyermeklira-avagy-a-mai-gyermekkolteszet-sajatossagai.html> , Letöltve: 2023. 01. 21.

Voigt Vilmos(é.n.): *A NÉPKÖLTÉSZET MŰFAJAI. A NÉPKÖLTÉSZET MŰFAJAI (Voigt Vilmos) | Pannon Enciklopédia | Kézikönyvtár (arcanum.com)*
Letöltve: 2021.03.29.

Varró Dániel (2023): *Életrajz*, <https://www.varrodani.hu/hu/sajto/interjuk/>,
Letöltve: 2023. 01.15.

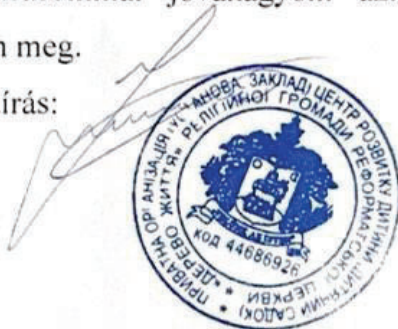
MELLÉKLET

Vezetőnői beleegyező nyilatkozat

Én, ..Figyász Erika..... óvoda vezetőnője beleegyezem/nem egyezem bele abba, hogy az intézmény gyermekei részt vegyenek (szülői beleegyezéssel) „*Varró Dániel és Lackfi János műveinek hatása az óvodáskorú gyermekek világtépeire*” megnevezésű kutatásban, melyben a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Pedagógia, Pszichológia, Tanító, Óvodapedagógia, Oktatás- és Intézményvezetés Tanszékének Jankovszki Rebeka nevű, IV. évfolyamos óvodapedagógia szakos hallgatója végez. A kutatás során a gyermekek személyes jogai nem sérülnek. Nevük, illetve személyes adataik nem kerülnek nyilvánosságra, olyan képek nem jelennek meg róluk, ahol arcuk felismerhető.

Aláírással jóváhagyom azt, hogy ez a kutatás az intézményben valósuljon meg.

Aláírás:

Dátum: 2023.04.28

Ім'я користувача:
Ілдіко Гребя

ID перевірки:
1015111399

Дата перевірки:
16.05.2023 12:56:30 CEST

Тип перевірки:
Doc vs Internet + Library

Дата звіту:
17.05.2023 09:09:26 CEST

ID користувача:
100011752

Назва документа: Jankovszki Rebeka

Кількість сторінок: 48 Кількість слів: 11315 Кількість символів: 83658 Розмір файлу: 1.10 MB ID файлу: 1014794199

5.32% Схожість

Найбільша схожість: 1.26% з Інтернет-джерелом (<https://www.kortarsmuveszet.com/dr-torteli-telek-marta-a-posztmod...>)

5.32% Джерела з Інтернету 154 Сторінка 50

0.35% Джерела з Бібліотеки 10 Сторінка 51

5.71% Цитат

Цитати 37 Сторінка 52

Не знайдено жодних посилань

1.41% Вилучень

Деякі джерела вилучено автоматично (фільтри вилучення: кількість знайдених слів є меншою за 8 слів та 0%)

1.41% Вилучення з Інтернету 34 Сторінка 53

0.28% Вилученого тексту з Бібліотеки 1 Сторінка 53